

Турмуш ўртоғим вафот этди. Уч нафар вояга етмаган фарзандим билан ёлғиз қолдим. Боқувчисини йўқотганлик ҳақида нафақа олишим керак. Эримнинг ўлимини тасдиқловчи ҳужжат қаерда расмийлаштирилади? Кейин қаерга мурожаат қилишим керак?

3 бет

Нурилла бу сафар ҳам унга ишонишдан ўзга чора тополмади. Орадан бир неча кун ўтгач, Карим ака унга қўнғироқ қилиб, 15 минг доллар жуда зарур бўлиб қолганини айтиб, ёрдам сўради. Табиийки, Нурилла бунга рози бўлмай, қарзни тезроқ қайтаришини сўрай бошлади...

8 бет

Mustaqillik huquq demakdir

Ҳуқуқ

O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI BOSH
PROKURATURASINING
NASHRI

1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan www.huquq-gazeta.uz

2010-yil 15-iyul, №28 (705)

Олий Мажлисда

Кеча Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасида Ўзбекистон Халқ демократик партияси Ижроия кўмитаси ва партиянинг парламентдаги фракцияси қўшма йиғилиши бўлиб ўтди. Таабирла Ўзбекистон Халқ демократик партияси сайланма органлари аъзолари ҳамда экспертлари, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари - партия фракцияси аъзолари, минтақавий партия ташкилотлари ва халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидаги ЎзХДП партия гуруҳлари раҳбарлари, ОАВ ходимлари иштирок этдилар.

Қўшма йиғилиш бўлиб ўтди

Йиғилишда асосий эътибор партия парламент ва депутатлик фаолиятининг аҳоли ҳамда уни янада такомиллаштириш вазифаларига қаратилди.

Маълумки, 2010 йилнинг 27 январиди бўлиб ўтган Олий Мажлис палаталари қўшма йиғилишидаги давлатимиз раҳбарининг маърузасида бу масалаларга алоҳида эътибор берилган эди.

Шундан келиб чиққан ҳолда қўшма йиғилишда Қонунчилик палатасидаги Ўзбекистон ХДП фракцияси ва халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидаги ЎзХДП гуруҳларининг партия сайловолди дастурий устуворликлари ҳамда сайловда зиммасига олган мажбуриятларини изчил бажариш бўйича иш самарадорлигини ошириш масаласи асосий эътиборда бўлди.

Йиғилишда айрим ЎзХДП депутатлари бирлашмалари парламент палаталарининг январь ойида бўлиб ўтган

қўшма йиғилишида белгиланган устуворликларни бажариш ўрнига ҳали ҳам қўл қовуштириб ўтирганликлари танқид остига олинди. Шу муносабат билан мавжуд камчиликларга принципиал баҳо берилиб, уларни бартараф этиш юзасидан аниқ чоралар белгиланди. Шунингдек, иштирокчилар Қонунчилик палатасидаги Ўзбекистон ХДП фракциясининг парламентдаги фаолияти самарадорлигини ошириш масалаларига алоҳида эътибор бердилар.

Бундан ташқари, ЎзХДП МК Ижроия кўмитаси ва партия парламент фракцияси мазкур қўшма йиғилиш доирасида "Қонунчилик палатасидаги Ўзбекистон ХДП фракцияси аъзолари, партиянинг маҳаллий Кенгашларидаги депутатлар бирлашмалари ва ЎзХДП маҳаллий кенгашларининг оммавий ахборот воситалари билан олиб бораётган ишлари самарадорлигини ошириш йўллари" мавзусида семинар

Ўткиржон ДЕҲҚОНОВ,
"Ҳуқуқ"

ўтказилди. Семинарда партия дастурий устуворликларини амалга оширишда парламент ва халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари депутатларининг ОАВ билан ҳамкорлигининг аҳоли ҳар томонлама ўрганилди. Шу билан бирга партиянинг парламент фракцияси ва депутатлар бирлашмаларининг жойлардаги амалий фаолияти унинг электрат томонидан қўллаб-қувватланишини таъминлайдиган ва жамоатчилик назарида ижобий кўриниш яратадиган энг яхши тарғибот воситаси эканлиги алоҳида қайд этилди.

Семинар жараёнида ЎзХДП фракцияси депутатларига уларнинг касбий вазифалари ОАВ билан ишлашининг самарали механизмларини, услуб ва шакллари қўллаш юзасидан аниқ тавсиялар берилди.

лик билан кураш олиб боришга қаратилган таъкидланди.

Кун тартибидидаги масалалар юзасидан вилоят прокурорлари ўринбосарлари маърузаси тингланб, йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш юзасидан қатъий талаблар қўйилди.

Йиғилишларда, шунингдек, одам савдосига қарши курашни янада кучайтириш, ижтимоий-сиёсий вазиятнинг барқарорлигини сақлаш ҳамда қонунийликни таъминлаш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Муҳокама этилган масалалар юзасидан вилоятлар прокуратура органларининг келгусидаги вазифалари белгиланиб, ҳайъат мажлисларининг тегишли қарорлари қабул қилинди.

Ўз мухбиримиз

Ҳар соҳада қонун устувор

Ўтаётган ҳар бир йил мустақил Ватанимизнинг тараққиёти, равнақи, фаровонлиги йўлида амалга оширилган ишлар ва қўлга киритилган ютуқлар билан алоҳида аҳамиятга эга. Хусусан, жорий йил ҳам тарих зарварақларига олтин ҳарфлар билан битилиши шубҳасиз. Мустақилликка эришилган дастлабки йилларни эсланг. Халқимизнинг "Буладиган бола бошидан маълум" деган пурмаёно ҳикмати бор. Шу маънода ушбу иборани ёш давлатимизга нисбатан ишлатганимиз келди. Эндигина йўлга қираётган ёш болақандан нимани кутishi мумкин? Бироқ, ёш давлатимиз мустақилликнинг ilk давридан бошлаб, ҳуқуқий демократик давлат куриш йўлида жидду-жаҳд қилиб, Президентимиз бошчилигида улкан ютуқларга эришди.

Ўзбекистонда синовли йиллардаёқ турил-туман низоларнинг келиб чиқишига, халқ орасида давлатимиз келажагига ишончсизлик ва ҳавотирли қарашларнинг пайдо бўлишига йўл қўйилмади. Бу инсонпарварлик ва халқпарварлик сиёсатининг дебочаси эди. Энг аввало, жамиятда соғлом муҳитни яратишга эътибор қаратилди. Инсон тафаккури, ҳур фикрлик ижтимоий сиёсатнинг асосий вазифаси этиб белгиланди. МДХ мамлакатлари орасида биринчилардан бўлиб таълим, фан ва маданият, соғлиқни сақлашга алоҳида эътибор қаратилди. Бу эса, ўз навбатида, халқимиз қалбидида эртанги кунга ишонч туйғуларини уйғотди. Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилди. Тоғналаётган урф-одатларнинг, асрий анъаналарнинг тиланиши йўлида дадил қадимлар ташланди. Ўз сўзимизга, эркин ва ҳур яшаш имконига эга бўлди. Туб ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ўзгаришлар буй кўрсатди. Бугун қай қўшага борманг, меҳнати қадрини ошираётган, ҳаётидан мамнун, эртаси сари ишонч билан оқимлаётган юртдошларимизни кўрасиз.

"Мен миллионерман", дея гурурланаётган фермерлар, ишбилармонларга ҳавас-ла боқасиз. Уларнинг ҳомийлиги ва савоҳати билан бунёд этилаётган янги, замонавий мактаблар, тиббиёт муассасалари, гузарлар, таъмирланаётган иншоотларни қўриб қўзингиз қувнайди. Ахир булар халқимиз асрлар давомида эъзозланган азалий қадриятларнинг тimsоли эмасми?!

Гулар шаҳри дея таърифлу тавсиф берилувчи Наманганнинг истиқлол йилларидаги қадим-қоматидан ҳар қандай меҳмоннинг тили тол, ҳайрати чексиз. Энг замонавий андозлар, муҳташамлик, кўркамлик - бари-бари бетақор. Ҳар бир имо-

ратнинг ўзига хос мақсади, маъноси бор. Меъморий ечимини ҳам ўзгача. Бор куч ва салоҳиятини бутун мамлакат бўйлаб мутаносибликда тақсимлаш, юртимизнинг турли ҳудудлари, чекка-чекка қишлоқларида қурилиб, бугун шу эл фарзандлари бўлиш миллат келажагига хизмат қилаётган юзлаб касб-хунар коллежлари бунга мисол бўла олади.

Жорий йилда Президентимизнинг ташаббуси билан қабул қилинган "Баркамол авлод йили" Давлат дастурига мувофиқ баркамол авлод манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган ҳуқуқий база янада мустақамланди. Таълим соҳасида амалга оширилаётган умумийлий Давлат дастурлари ижросини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилди. Мактаб ва лицейларда, касб-хунар коллежлари ҳамда олий ўқув юртидаги таълим сифати ва самарадорлиги янада ошди.

Дарҳақиқат, истиқлол йилларида диёримизнинг қиёфаси тубдан ўзгариб, янада кўркам ва обод бўлиб бормоқда. Юртимизда изчиллик билан амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик, яратувчанлик ишлари қўламини халқимизнинг миллий анъаналари ва жаҳон андозларига уйғун тарзда кечмоқда. Бу жиҳатлар нафақат шаҳарларимизда, балки чекка-чекка қишлоқларимизда ҳам яққол намоён бўлмоқда.

Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 9 июлдаги "2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умумийлий дастурий нимага амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори асосида вилоятимизда 595 та мактаб таъмирланди. 5 та янги мактаб қурилди. 172 та мактаб капитал реконструкция қилинди. 323 та мактаб капитал, 95 таси жорий таъмирланди. Бу ишларга жами 92 миллиард 770 миллион сўм маблағ сарфланди. Бундай эзгу ишларни ҳар бир соҳа мисолида ҳам айтишимиз мумкин.

Биргина суд-ҳуқуқ тизимидаги ислохотларни олайлик. Истиқлол йилларида ҳуқуқимиз томонидан юзлаб ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиндики, улар жамиятимизни ривож, фуқароларимизнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилишга хизмат қилмоқда. Айтиш жоизки, ўтган қисқа фурсат мобайнида собитқадамлик билан амалга оширилган ислохотлар тўғрисидаги мамлакатимизда фуқаролик жамиятининг ҳуқуқий пойдевори барпо этилди. Ҳуқуқий давлатнинг энг муҳим белгиси эса қонун устуворлигидадир. Айни шу борада прокуратура органларининг фаолияти муҳим ўрин эгаллайди.

/Давоми 4-бетда/

Вазифалар белгилаб олинди

12, 13, 14 июль кунлари Андижон, Наманган, Фарғона вилоят прокуратура органларининг фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, жиноятчилик ҳамда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш борасида 2010 йилнинг биринчи ярмида амалга оширган ишлари ва келгусидаги вазифаларига бағишланган кенгайтирилган ҳайъат йиғилишлари бўлиб ўтди.

Вилоят прокурорлари раислигида танқидий руҳда ўтган йиғилишларда асосий эътибор аҳолини ижтимоий ҳимоялашга, меҳнат бандлиги, соғлиқни сақлаш ҳамда тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини муҳофаза қилишга қаратилган қонунлар ижросига, қишлоқ ҳўжалигида ислохотларни жаддалаштиришга, жиноятчиликнинг барча кўринишларига нисбатан муросасиз-

Бугунги кунда иқтисодий-тимизнинг ривожланишини тadbиркор ва ишбилармонларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Уларнинг самарали меҳнатлари эвазига бозорларимиз турли-туман маҳсулотлар билан қўнлан-кунга бойиб бораётганлиги эса қувончли ҳолдир.

Бу борада Президентимиз Ислам Каримовнинг ташаббуси билан тadbиркорлик субъектларининг фаолиятини қўллаб-қувватлашга қаратилган қарор ва фармонлари қабул қилинди, тadbиркорликни ривожлантиришнинг жаҳон стандартларига мос ҳуқуқий асослари яратилди.

Чунончи, ҳўжалик субъектларида текширишларни тартибга солиш ва назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 14 июнда "Тadbиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 3619-сонли, 24 июнда "Тadbиркорлик субъектларининг ҳўжалик соҳасидаги ҳуқуқбузарликлари учун молиявий жавобгарлигини эркинлаштириш тўғрисида"ги 3922-сонли ва 5 октябрда "Тadbиркорлик субъектларини текширишни янада қисқартириш ва унинг тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 3665-сонли Фармонлари қабул қилинди.

Қинғир ишнинг қийиғи...

Б.ҲОШИМОВ,
СВОЖҚДЛҚ Департаментининг
Матбуот гуруҳи бош инспектори

Бундан келиб чиққан ҳолда тadbиркорлик билан шуғулланмоқчи бўлганлар учун барча ҳуқуқий асослар етарли эканлигини айтишимиз мумкин. Қонун доирасида даромад топиш учун ақлни ишлатиш, ҳалол меҳнат қилиш талаб этилади. Ҳар қандай бошланган ишнинг муваффақияти замирида аввало, ҳалоллик, поклик ва энг муҳими халқ, давлат манфаати мужассам бўлганлигига қўзланган мақсадга эришилади.

Бугунги кунда ҳам ўзларига, ҳам эл-юртга, ҳам давлатга наф келтираётган тadbиркорларнинг сони кун сайин янада ортиб бормоқда.

Бироқ, гуруч курмасиз бўлмаганидек, виждонан ишлаб келаётган тadbиркорлар орасида бундай ҳислатлардан йироқ бўлган, дарҳол бойиб кетиш режасини тузган "сохта тadbиркорлар" ҳам учраб турибди. Уларни тadbиркорликнинг моҳиятини

тушунмаган, давлат томонидан берилган имкониятлардан қонун асосида фойдаланмаган, ўз ҳуқуқ ва бурчини унутиб қўйган кишилар, дейишимиз мумкин.

Бош прокуратура ҳўзуридаги Департамент органлари томонидан бу каби оёғи ердан узилган, қонуний тadbиркорлар орасида соғлом рақобат муҳитини бузиб келаётган "сохта тadbиркорлар"ни аниқлаш ҳамда уларнинг фаолиятига барҳам бериш бўйича бир қатор ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Худди шундай "тadbиркорлик"нинг бoshини тутган Ф.Жумабоева ўзи яшаб турган уйда яширин цех ташкил қилиб, "ишлаб чиқариш фаолияти" билан шуғулланиш учун ўзининг жиний шериғи А.Ходиев билан олдидан жиний тил бириктиради. 2009 йил 19 октябрда А.Ходиевдан 1500 комплект "SOF" Ўзбекистон ёғи ОАЖ шаклидаги "Қаршиёғэкстрак-

ция" қўшма корхонасида 2 литр ҳажмли полиэтилен идишга қадокланганлиги қўрсатилган сохта этикетка, 2 литр ва 5 литр ҳажмли полиэтилен идишлар ва қопқоқларни олиб, жувоз мосламасида ишлаб чиқарилган масхар ва жувоз ёғларини аралаштириб, чигитдан олинган ёғ маҳсулотини қадоклаб сотиш билан шуғулланиб келганлиги фош қилинди. Яширин цехдан "SOF" Ўзбекистон ёғи ОАЖ шаклидаги "Қаршиёғэкстракция" қўшма корхонасида 2 литр ҳажмли полиэтилен идишга қадокланганлиги қўрсатилган 50 дона ёғлар, 865 дона 2 литр ва 5 дона 5 литр ҳажмли полиэтилен идишлар ва бошқа ёғ ишлаб чиқаришда фойдаланилган ускуналар ашёвий далил сифатида олинди. Бу ёғ маҳсулотларининг сифати текширилганда, уларнинг сифатсиз ва инсон саломатлиги учун зарарли эканлиги маълум бўлди.

Фуқаро А.Камиллов ҳам ноқонуний ишлаб чиқариш билан шуғулланиб, бирдан бойиб кетиш пайига тушганлардан экан. У ўз уйида яширин цех ташкил қилиб, қўлобола усулда ароқ тайёрлаб, сотиш билан шуғулланиб келган. Унинг цехидан 180 литр спирт ва сув аралаштирилиб тайёрланган 5 литр ароқ маҳсулоти, 141 дона акциз маркалар, 50 жуфт 1319 дона ҳар хил турдаги ароқ этикеткалари, 1443 дона елим қопқоқлар, 482 дона қопқоқчалар, 447 дона бўш ароқ идишлари, 1 дона челақ, 1 дона 20 литр ҳажмли идиш, 1 дона спиртомер ҳамда қўлобола ароқларни сотишдан тушган 675000 сўм пуллар ашёвий далил сифатида олиб қўйилди. Бу ароқ маҳсулотлари текширилганда маълум бўлдики, улар ҳам сифатсиз ва инсон саломатлиги учун зарарли экан.

Юқоридаги ҳар иккала ҳолатда ҳам "ишбилармон"лар суднинг қонуний ҳўқмига қўра жавобгарликка тортилди. Шу билан бу масала ўзининг ечимини топандай қўйилди. Лекин улар томонидан ишлаб чиқарилган сифатсиз маҳсулотларни истеъмол қилган кишиларнинг соғлиғини қайта тиклаб бўлармикан?!

Қиссасдан ҳўса шуки, бировларнинг соғлиғига пурут етказган ҳолда бойишининг хоҳлаганларнинг ҳўлига вой ёки қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилда бўлса ҳам чиқади.

Тadbиркор қонун ҳимоясида

Бугунги кунда мамлакатимизда тadbиркорликнинг ривожланиши учун барча иқтисодий ва ҳўқуқий асослар мавжуа. Бундан оқилона фойдалана олган ва ишнинг қўзини билган инсонлар тadbиркор сифатида халққа танилмоқдалар. Тadbиркорлик ўз-ўзидан бўлаётган иш эмас. Бўхоро шахрида фаолият қўрсатиб келаётган "Оптим Фарм" хўсўсий корхонасининг таъсисчилари ҳам корхона ташкила этишда режа асосида иш олиб бориб, ҳам фойла олишни, ҳам жамиятга наф келтиришни қўзаганлиги аниқ. Аммо ҳаётда ишлар доимо рисоладагидек кетавермайди.

Вилоят ҳўжалик судига даъвогар — Бўхоро шаҳар ҳўқимлиги "Оптим Фарм" хўсўсий фирмасини тугатиш ҳақидаги даъво аризаси билан мурожаат қилади. Суд даъво талабларини қўриб чиқиб, уни қаноатлантириш ҳақида қарор қабул қилади. Лекин суд бу қарор билан амалдаги қонунларга нечоғи риоя этди? Аслида-ку, бу ҳолатни тушуниш ҳам мумкиндир. Шаҳар ҳўқими ўзидан ўзи, асоссиз даъво қилмагандир. Аммо нима бўлганда ҳам ҳар бир ишнинг асоси ва сўянчиғи қонун саналади. Лекин ишни қўриб чиққан суд ушбу асосни ҳар тарафлама ўрганмай туриб, қарор қабул қилган. Бу билан суд ҳўжалик-процессуал кодексининг 118-моддаси талабларининг бузилишига йўл қўйган. Мазкур моддада айтилишича, моддий ёки процессуал ҳўқуқ нормаларининг бузилиши ёҳуд нотўғри қўлланилиши ҳўжалик судининг ҳал қилув қарорини ёки қарорини ўзгартириш ёҳуд бекор қилиш учун асос бўлади. Шу сабабли "Прокуратура тўғрисида"ги Қонуннинг 35-моддаси ва ҳўжалик процессуал кодексининг 43, 173, 175-моддаларига асосланган ҳолда вилоят прокуратураси Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик судининг кассация инстанциясига протест киритди.

Аниқланишича, суд Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 3 июлдаги қарори билан тасдиқланган "Молия

Алижон ҚИЛИЧЕВ,
Бўхоро вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси

ҳўжалик фаолиятини амалга ошираётган ва қонунчилиқда белгиланган муддатларда ўзларининг устав жамғармаларини шакллантирмаган корхоналарни тугатиш тартиби тўғрисида"ги Низом талабларига риоя қилмаган "Оптим Фарм" хўсўсий фирмасини тугатган.

Жумладан, мазкур Низомнинг 2.1 бандига қўра, савдо ва савдо-воситачи корхоналар томонидан 3 ой мобайнида, бошқа ҳўжалик юритувчи субъектлар юридик шахслар томонидан эса 6 ой мобайнида банк ҳисоб рақамлари бўйича пул операцияларини ўтказган ҳолда молия-ҳўжалик фаолияти амалга оширилмаган бўлса, тижорат банклари 3 кўнлик муддатда банкда рақами очилган ва охириги операция ўтказилган сана, банк ҳисоб рақамларида пул маблағларининг мавжудлиги, дебиторлик ва кредиторлик қарзлар, кредиторлар рўйхати қўрсатилган ҳолдаги 2-кارتотекининг борлиги ҳақидаги маълумотлар мансабдор шахслар томонидан солиқ хизмати органига тақдим этилиши лозим эди. Иш ҳужжатларида хизмат қўрсатувчи банкнинг солиқ хизмати органига тақдим этган ахбороти мавжуд эмас.

Шунингдек, Низомнинг қатор бандларига эътибор бериш ҳўжалик судининг назаридан четда қолган. Ҳўжалик процессуал кодекси талабига қўра, ҳўжалик суди томонидан ишни қўришда иш бўйича барча далилларни бевоcита текшириш талаблари ва эътирозларни асословчи ҳолатлар чуқур ўрганилмаган.

"Оптим Фарм" хўсўсий фирмасини тугатиш ҳақидаги ҳўжалик судининг қабул қилган ҳал қилув қарори Олий ҳўжалик суди томонидан бекор қилиниб, иш янгидан қўриш учун биринчи инстанция судига юборилди.

Судларнинг ихтисослашуви суд-ҳўқуқ тизимида амалга оширилаётган ислохотларнинг муҳим босқичи ҳисобланади. Бинобарин, одил судловни амалга оширишдек масъуляти вазифа учинчи ҳўқимият — суднинг зиммасига юклатилган экан, бунда эътиборсизлик қилиш, юзаки, асослангирмаган қарорлар қабул қилиш мумкин эмас.

Бола бошидан...

Азизбек ВАҲАБОВ,
Урганч туман прокурори

Мустақиллик йилларида болалар ҳўқуқлари ва кафолатларини таъминлаш, уларни ихтимоий ҳимоя қилиш юзасидан бир қатор ҳўқуқий ҳўжатлар қабул қилинди. Хўсўсан, "Бола ҳўқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуннинг қабул қилиниши билан соҳага оид муносабатларни тартибга солиш имконияти юзага келди.

Республика Бош прокурорининг "Вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси устидан прокурорлик назорати фаолиятини янада такомиллаштириш тўғрисида"ги буйруғи талабларини бажариш юзасидан туман прокуратураси томонидан йилнинг биринчи ярмида 11 та текшириш ўтказилди. Натижасига қўра, 42 та интизомий, 16 та маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги ишлар қўзғатилиб, қонунбузилишларга сабаб бўлган шарт-шароитларни бартараф этиш ҳақида 28 та тақдирнома киритилди. Ноқонуний қабул қилинган 17 та ҳўжатларга протестлар киритилди. Шунингдек, қўпол қонунбузилишлар юзасидан 9 та жиноят ишлари қўзғатилиб, 8 нафар шахсга нисбатан огоҳлантириш эълон қилинди.

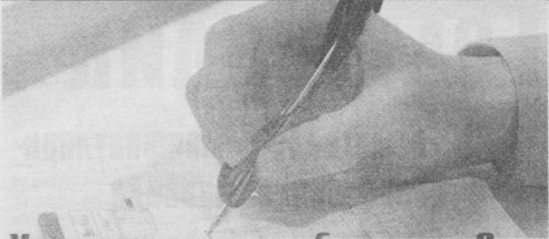
Туман прокуратурасининг ташаббуси билан тумандаги кам таъминланган оилалар фарзандлари, иқтидорли ўқувчилар ҳамда ИИБ-да профилактик ҳисобда турган ўқувчилардан 40 нафари мамлакатимизнинг тарихий шаҳарлари бўйлаб саяҳатда бўлишди.

Шунингдек, туман ҳўқимлиги ҳўзуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия ва бошқа мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорликда вояга етмаганларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш, уларнинг ҳар хил ҳўқуқбузарлик ва жиноят йўлига кириб кетишининг олдини олиш мақсадида жойларда турли хил спорт мусобақалари ўтказиб келинмоқда.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, вояга етмаганларнинг ихтимоий ҳимояси бўйича ўтказилган текширишларда фарзандининг моддий таъминотида бўйин товлаб келатётган 20 нафар шахсга нисбатан ЖКнинг 122-моддаси билан жиноят ишлари қўзғатилиб, жазо муқаррарлиги таъминланди.

Айрим таълим муассасаларининг мутасаддилари томонидан мансаб ваколатларидан фойдаланган ҳолда суиестемолчиликларга ҳам йўл қўйилмоқда. Тумандаги мактаблардан бирининг директори Б.Отабаева мактабда соқчи вазифасида ишлаб келаётган эр-хотин Каримовларга "иқкалангиз ҳам мактабда ишлайдиган бўлсанглар, бирингизнинг ойлгингизни мен оламан. Акс ҳолда иқкалангизни ҳам бўшатиб юбораман" деб 3.Каримовдан 2006 йилнинг ноябидан 2009 йил ноябига қадар бўлган вақт давомида жами 1833210 сўмлик олий маошларини товламачилик йўли билан қўлга киритган. Бундан ташқари у қотиба вазифасида ишлаган Г.Спарёзованинг ишдан бўшаш ҳақидаги аризасини олган бўлса-да, 2008 йилнинг декабридан 2009 йил декабргача унга иш ҳақи ҳисоблаб, жами 875982 сўмни ўзлаштириш йўли билан талон-торож қилган.

Бу ҳам етмагандек, "директор опа" 2009 йилнинг 3 декабрида мактаб руҳшуноси Г.Қўлимуратова орқали ўқитувчилар Н.Давлатова, Н.Джумауратова, Й.Агаалиевлардан текширишда аниқланган камчиликларни бартараф қилиш учун деб жами 125 мин сўми олаётган вақтда ҳўқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари томонидан ушланиб, ЖКнинг бир қатор моддаларида назарда тутилган жиноятларни содир қилганлиги учун суднинг ҳўқми билан жиний жазога тортилди.

Хужжат қаерда берилади?

Турмуш ўртоғим вафот этди. Уч нафар вояга етмаган фарзандим билан ёлғиз қолдим. Боқувчисини йўқотганим ҳақида нафақа олишим керак. Эримнинг ўлимининг тасдиқловчи ҳужжат қаерда расмийлаштирилади? Кейин қаерга мурожаат қилишим керак?

Ю.Шорахимова, Чилонзор тумани

Ўлимни қайд этиш марҳумнинг яшаш жойи ёки ўлим содир бўлган жойдаги Фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиш (ФХДЕ) органи томонидан амалга оширилади.

Ўлимни қайд этиш тўғрисидаги ариза ўлим тўғрисидаги тиббий гувоҳнома берилган вақтдан бошлаб 3 кундан кечикмай берилиши керак.

Ўлимни қайд этириш тўғрисида марҳумнинг қариндошлари ёки яқин қишлоқлари, шунингдек, тиббий муассаса маъмурияти мурожаат этиши мумкин. Бунинг учун ўлим тўғрисидаги тиббий гувоҳнома ва марҳумнинг шахсининг тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этилади.

Боқувчининг йўқотганлик пенсиясини олиш масаласига тўхтаб қолган бўлса, вафот этган боқувчининг қарамоғида бўлган меҳнатга қобилиятсиз оила аъзолари, агар улар марҳумнинг тулук боқувчи бўлган ёки унинг ёрдам олиб турган бўлсалар, бу ёрдам улар учун доимий ва асосий кун кечириш маблағининг манбаи ҳисобланган бўлса, марҳумнинг қарамоғида турган деб ҳисобланадилар.

Марҳумнинг бирон турдаги пенсия олаётгани оила аъзолари, агар марҳумнинг ёрдами улар учун доимий ва асосий кун кечириш маблағининг манбаи ҳисобланган бўлса — боқувчисини йўқотганлик пенсиясига ўтиш ҳуқуқига эга бўлади.

Вафот этган боқувчининг қарамоғида (20-модда) бўлган меҳнатга қобилиятсиз оила аъзолари боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олиш ҳуқуқига эга бўлади. Бунда фарзандларга "в" бандда қўрабдиш ўтилган шахсларга пенсия улар боқувчининг қарамоғида турган турмаганидан қатъи назар тайинланади.

Марҳумнинг қарамоғида турмаган ота-онаси ва эри (хотини) ҳам, кейинчалик кун кечириш учун зарур маблағ манбаидан маҳрум бўлиб қолсалар, пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлади.

Қўйидагилар олинган меҳнатга қобилиятсиз аъзолари ҳисобланадилар:

а) болалар, ака-укалар, опа-сингиллар ва набиралар 16 ёшга тулмаган бўлса ёки 16 ёшдан катта бўлса ҳам 16 ёшга тулмаган ногирон бўлиб қолган бўлсалар. Бунда ака-укалар, опа-сингиллар ва набираларнинг меҳнатга қобилиятли ота-онаси бўлмас;

б) ота, она, ўғай ота, ўғай она, хотин, эр, башарти, улар 7-моддада назарда тутилган пенсия ёшига тулган ёки ногирон бўлсалар;

в) ёшдан ва меҳнат қобилиятдан қатъи назар, ота ва онадан бири ёки эр(хотин) ёхуд бува, буви, ака-ука ёки опа-сингил, агар у вафот этган боқувчининг болалари, ака-укалари, опа-сингиллари ёки набираларини, ишловчиларга болага қараш учун иш ҳақи сақланмаган таътилда бўлиш ҳуқуқини берадиган ёшга тулганга қадар боқиб шундан машғул бўлса ва ишламаса;

г) бува ва буви — агар қонунга мувофиқ уларни боқиб олиш шарт бўлган қишлоқ бўлмаса.

Ўқувчилар 18 ёшга тулганга қадар боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олиш ҳуқуқига эга бўлган вояга етмаган фарзандлар, улар фарзандликка олинганларида ҳам бу ҳуқуқни сақлаб қолади.

Ўғай ўғил ва ўғай қиз, агар улар ота-оналаридан алимент олмаган бўлсалар, ҳақиқий фарзандлар сингари пенсия олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ушбу қонуннинг вафот этганлар оилаларига таълуқли ҳамма қондалари бедарак йўқотганларнинг оилаларига ҳам, агар боқувчининг бедарак йўқотганлиги белгиланган тартибда тасдиқланган бўлса, тегишли равишда жорий қилинади.

Меҳнатда майибланганлик ёки касб касаллигига қалинланган оқибатда вафот этган боқувчининг оиласига, шунингдек, марҳум пенсионернинг оиласига пенсия боқувчининг иш стажидан қатъи назар тайинланади.

Башарти, боқувчи вафот этган кунга қадар унга ногиронлик пенсиясини тайинлашни учун зарур иш стажига эга бўлган бўлса, умумий касаллик ёки иш билан боғлиқ бўлмаган майибланиш оқибатда вафот этган боқувчисини йўқотганлик пенсиясини тайинланади.

Бошқа мамлакатлардан қўчиб келган Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг оилаларига, башарти, боқувчи Ўзбекистон Республикасида ишламаган бўлса, пенсиялар қуйидаги ҳолларда тайинланади:

а) бошқа мамлакатларда боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олган оилаларга — боқувчисининг иш стажидан қатъи назар;

б) пенсия олмаган оилаларга — башарти, боқувчи ишлаш тўхтаб қолган кунга қадар тегишли стажига эга бўлган бўлса, меҳнатда майибланганлик ёки касб касаллигига қалинланган оқибатда вафот этган тақдирда эса — боқувчининг иш стажидан қатъи назар.

Умумий касаллик оқибатда вафот этган ҳамда ногиронлик пенсиясини тулук тайинлаш учун етарлича иш стажига эга бўлмаган боқувчисини йўқотган оила аъзоларига пенсия боқувчининг бор стажига муносиб равишдаги миқдорда тайинланади.

Агар эр (хотин) вафот этганидан сўнг пенсия олаётган эр ёки хотин янги никоҳдан ўтганидан ҳам мазкур пенсияни олиш ҳуқуқи сақланиб қолади.

Оиланинг пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлган барча аъзоларига битта умумий пенсия тайинланади.

Оила аъзосининг талаби билан унинг пенсиядаги улуши ажратишиб, алоҳида туланади. Пенсиядан улуш ажратиб бериш пенсияни бўлиш тўғрисида ариза тушган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб амалга оширилади.

Нафақа бериладими?

Турмуш ўртоғимнинг иши тақозоси билан икки ой илгари Тошкентга қўчиб келдик. Шу пайтга қадар нафақа берилмади. Эрим олинган Тошкентда доимий рўйхатда турган. Мен эса вақтинчалик рўйхатда қўйилдим. Болаларимнинг икки ёшга тулганига қадар берилмаган нафақа пулларини эрим доимий рўйхатдан ўтган жойга ўтказиб олишим мумкинми?

Аслида бола икки ёшга тулганга қадар уни парвариш қилиш учун нафақа оналарга ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсга (оатда ота, ўғил қилиб олувчи, васий ёки бошқа қариндошларга) ёхуд болани амалда парвариш қилаётган шахсларга, улар доимий истиқомат қилиб келаётган жойдаги кўрғон, қишлоқ, овул, маҳалла фуқаролари йигини ёки махсус ваколатли комиссия томонидан ёки бундай шахсларнинг иш жойларидан тайинланади.

Этибор қилганингиздек, бундай нафақа ишлайдиган ва

ишламайдиган оналарга туланиши билан фарқланади.

Агар сиз ишлайдиган бўлсангиз, бундай нафақа "Ишламайдиган оналарга бола икки ёшга етгунга қадар уни парвариш қилганлиги учун ойлик нафақа таъинлаш ва тулаш тартиби тўғрисида" ги ЎзМас талабига кўра сиз каби оналарга (она ўрнини босувчи шахсларга) болани парвариш қилиш бўйича иш (ўқиш, хизмат) жойидан тайинланади. Нафақа тайинлаш учун асос бўлиб қорхона, муассаса, ташкилот маъмуриятининг қарори

З.Имомова, Ўзбекистон тумани ҳисобланади.

Агар ишламасангиз, унда болани парвариш қилиш нафақаси кўрғон, қишлоқ, овул, маҳалла фуқаролари йигини ёки махсус ваколатли комиссия томонидан, она ёки амалда болани парвариш қилаётган бошқа шахс кўрғон, қишлоқ, овул, маҳалла фуқаролари йигини раиси номига берадиган аризасига асосан тайинланади. Ариза ҳудудда мазкур шахс рўйхатдан ўтказилган фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органига берилади.

Яширилган даромад

Таъдиркорлик фаолияти билан шуғулланиб келаётган шахс даромад солигини тулашга олаётган даромадининг бир қисmini яширса, қандай жазо кўрилиши мумкин?

Б.Қамолов, Сарисий тумани

Даромад (фойда) яширилган тақдирда солиқ тўловчидан яширилган даромадининг (фойданинг) бутун суммаси ва яна шунча сумма миқдорига жазима ундирилади. Солиқ солинадиган бошқа объектлар яширилган тақдирда солиқ тўловчидан яширилган солиқ солиш объекти учун олинган солиқ суммаси ва яна шунча миқдорда жазима ундирилади. Бундай қилиш тасдиқланган, жавобгарлик қоралари ҳам шунга мувофиқ равишда оғирлашади. Яъни, агар солиқ тўловчи юқоридagi каби хатти-ҳаракатларни аввал ҳам содир этгани учун молиявий жазо чораси қўлланилган бўлса-да, лекин кейинги бир йил ичида тақдоран ана шундай хатти-ҳаракатни содир этса, ундан тегишли сумма ва яна шу сумманинг икки баравари миқдорда жазима ундирилади.

Ўз манфаатини ўйласа...

Дастлабки тергов пайтида ёки суада ёлгон гувоҳлик бермасликлар учун гувоҳлар жиноий жавобгарликка тортилаётганлиги тўғрисида оғоҳлангиларми?

Агар гувоҳ жиноятчи ёки унинг яқинлари томонидан қўрқитилган бўлса, гувоҳ эса шахсий ҳаётини, оиласи ва болаларини ўйлаб бундан ҳеч кимга айтмасдан мажбуран ёлгон кўрсатма берса ҳам жавобгарликка тортилиши мумкинми?

В.Қаюмов, Марҳамат тумани

Агар ҳақиқатан ҳам гувоҳга, унинг яқин қариндошларига руҳий ёки жисмоний таъзия ўтказиш билан ёлгон кўрсатув беришга мажбур қилинганлиги аниқланса, бундай ҳолатда гувоҳ жиноий жавобгарликка тортилмайди. Шунинг учун бундай таъзия қилинган тақдирда, дарҳол дастлабки терговни олиб бораётган суриштирувчи, терговчи, прокурор ёки судга бу ҳақда хабар бериш лозим. Аммо, гувоҳнинг ёлгон кўрсатма бериши пура эвазига ёки уюшган гуруҳ манфаатларини қўлаб содир этиладиган аниқланса, ЖКнинг 238-моддасига мувофиқ бундай гувоҳ жиноий жавобгарликка тортилади.

Автомашина ҳайдаш осонми?

Мен иккинчи гуруҳ ногирониман. Яқинда ўз автомашинамда кетаётганимда ҳэтиётсизлик натижасида ҳаракатланиш қоннасини бузганлигим учун йўл-патруль хизмати ходими томонидан тўхтатиладим ва у қилишимни учун баённома тузим. Бунинг оқибати ҳақида сўраган элим, транспорт воситаси ҳайлашдан маҳрум қилиншим мумкинлигини айтди. Бундай чора қанча мулаққатга қўлланилади? Эшитишимча, ногирон бўлган фуқарони транспорт воситаси ҳайлаш ҳуқуқдан маҳрум қилиш мумкин эмас экан. Шу тўғрисида?

К.Юлдашев, Фарғона шаҳри

Амалдаги қонунга кўра, махсус ҳуқуқдан — транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилиш учун йилгача бўлган муддатга суд томонидан қўлланилади ва бундай ҳуқуқдан маҳрум қилиш ўн беш кундан кам бўлмаслиги белгиланган.

Саволингизга тўхталганда бўлса, фақат ногиронлиги сабабли транспорт воситаларидан фойдаланадиган шахсларни транспорт воситаси бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилиш мумкин эмас. Бироқ, бундай шахслар транспорт воситасини спиртли ичимлик, гиёҳвандлик ёки бошқа шу каби бошқа воситалар таъсиридан маст бўлган ҳолда бошқарган ёки ўзи иштирокчи бўлган йўл-транспорт ҳодисаси содир этилган жойдан кетиб қолган ҳолларда улар умумий тартибда транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этиладилар.

Меросдан улуш

Биз оилада тўрт нафар фарзандимиз. Ота-онам ҳаётлик заврларида икки укамизни боқиб олишган. Етти-саккиз йил бурун вафот этишди. Улардан уч сотих жойда уй қолган. Бугунги кунга келиб, боқиб олинган укаларимиз ушбу уйга бизнинг ҳам ҳаққимиз бор, деб қозғобозлик қилиб юришибди. Шу боис оилада муам масаласида бироз келишмовчилик юзага келаяпти. Тушунмовчилик эса сотилмаган уйдан қандай қилиб улуш бериш мумкинлигини?

Агар ота-онамиздан қолган уй ҳали сотилмаган ва ҳали отамнинг номида бўлса, бу уйдан улуш беришимиз мумкинми?

Ш.Қаримова, Зангиота тумани

Фуқаролик кодекси талабига кўра, мулкка ворислик икки хил шаклда — васият ва қонун бўйича эгалланади. Васият қилинмаган ёки мерос мулки тақдир бирор бир шаклда белгиланмаганда қонун бўйича ворислик келиб чиқади. Яъни, васият қилинмаган мол-мулк меросхўрлар ўртасида қонунга мувофиқ ҳолда тақсимланади.

Бунда мерос очилган пайтда ҳаёт бўлган, мерос қолдирувчига қариндошлик муносабатларида бўлган шахслар қонун бўйича меросхўрлар доирасига кирди ҳамда қариндошлик даражасига қараб, ЖКнинг 1135-1138-моддалари талабига мувофиқ ворислик ҳаққидир.

Мазкур кодекснинг 1135-моддасига мувофиқ, мерос қолдирувчининг болалари (шу жумладан фарзандликка олинган болалари), эри (хотини) ва ота-онаси (фарзандликка олувчилар) тенг улушларда қонун бўйича биринчи навбатдаги ворислик ҳуқуқига эга бўладилар. Мерос қолдирувчининг

вафотидан кейин туғилган болалари ҳам биринчи навбатдаги ворислар жумласига кирадилар.

Қонун бўйича ворисликда фарзандликка олинган шахс ва унинг аълоллари бир тарафдан, фарзандликка олувчи шахс ва унинг қариндошлари, иккинчи тарафдан, туғилган қариндошларга тенглаштириладилар. Лекин фарзандликка олинган шахсининг ота-онаси ҳамда бува-бувилари, ака-укалари, опа-сингиллари фарзандликка олинган шахс ва унинг аълоллари вафот этганидан кейин қонун бўйича мерос олмайдилар.

Қонун бўйича ворисларнинг ҳар бир навбати аввалги навбатдаги меросхўрлар бўлмаган, меросдан четлаштирилган, меросни қабул қилмаган ёхуд ундан воз кечган тақдирда ворислик ҳуқуқига эга бўлади.

Аммо шунинг унутмаслик керакки, мерос қолдирувчининг вафотидан кейин туғилган болалари ҳам биринчи навбатдаги ворислар жумласига кирди.

Саволарга Бош прокуратура бошқарма катта прокурори Адҳамжон МАМАТАЛИЕВ жавоб берди

ҲУҚУҚАТЛИ МУШТАРИЛАР!

Ўзингизни қизиқтирган ҳуқуққа оид саволларингиз бўлса бизга мурожаат қилинг. Уларга тажрибали ҳуқуқшунослар жавоб беради. Саволларингизни «Huquq» газетасининг «info@huquq-gazeta.uz» электрон почтаси орқали юборишингиз ёки (8-371) 233-26-62 телефони орқали мурожаат қилишингиз мумкин.

Саҳифамизда Наманган вилоят прокуратураси органлари

тайёрлаш, уларнинг малакасини оширишни ташкил этиш тўғрисида"ги Низоми талаблари асосида ташкил этилмаган.

Жумладан, 2009 йил 2 март ва 26 октябр кунлари Уйчи тумани бандликка кўмаклашиш маркази томонидан тумандаги "Санама УКТА" унитар корхонаси ва "Еркатай" агросаноат касб-хунар коллежнинг ушбу касбларга эҳтиёжи бор ёки йўқлиги ўрганилмай ту-

Чортоқ туманидаги 15 та фермер хўжалигининг 15,6 миллион сўмлик иш ҳақларининг олиб берилишида амалий ёрдам кўрсатилди. Бу каби эзгу ишларни бошқа туманларда ҳам кўриш мумкин.

Ерлардан оқилона ва самарали фойдаланишда ҳикмат кўп. Халқимиз: "Ерни боқсанг, ер сени боқад", деб бежиз айтмаган. Бугун деҳқончилик ортидан ҳалоллик билан оила тебратаетган, ҳатто ўзи-

Ҳар соҳада қонун устувор

Шўҳрат АБЕРКУЛОВ,
Наманган вилояти прокурорининг ўринбосари

[Давоми. Бошланиши 1-бетда]

Наманган вилояти прокуратураси органлари ҳодимлари ҳам қонунчиликни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашиш ва унинг олдини олишда зиммаларидаги улкан масъулиятни ҳис этган ҳолда фаолият олиб бормоқдалар.

Таҳсилларга кўра, вилоят прокуратураси органлари томонидан қонунлар ижроси устидан прокурор назоратини ўрнатиш, қонун устуворлигини таъминлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, давлат ва жамият манфаатларини ҳимоя қилиш, энг муҳими, қонунийликни мустаҳкамлаш борасида 2010 йилнинг 6 ойи давомида 231 та текшириш ўтказилиб, 410 та протест, 482 та тақдимнома киритилди. 145 нафар мансабдор шахс огоҳлантирилиб, 1416 нафари интизомий, 1235 нафари маъмурий, 263 нафари эса моддий жавобгарликка тортиildi. 80,7 миллион сўмлик моддий зарар ихтиёрий ундирилди, фуқаролик судларига 1,003,1 миллион сўмлик маблағни ундириш бўйича даъво аризалари киритилди. Кўпол қонунбузилишлар юзасидан 139 та жиноят иши қўзғатилди. 5158 нафар шахснинг ҳуқуқлари тикланишига эришилди.

Жиноятлар таҳсил қилинганди уларнинг аскарият ҳолларида бекорчилик туфайли содир этилаётгани маълум бўлади. Бундан кўриниб турибдики, аҳолини, жумладан, ёшларни иш билан таъминлашга катта эътибор берилса, кўпгина кўнгилсизликларнинг олдини олиш мумкин бўлади. Бу борада Ўзбекистон Республикасининг "Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинган бўлиб, унинг ижроси алоҳида назоратта олинган, вилоятимиздаги кўпгаб иш сўраган фуқаролар иш билан таъминланаяпти. Бироқ жойлардаги айрим мутасаддиларнинг бу борадаги ишларини кўнгилсизлик деб бўлмайд. Статистика маълумотларга кўра, туманларда ҳар йили кўпгаб фуқаролар иш билан таъминланмади. Амалда эса бу борада ҳақиқатини лозим бўлган ишлар, камчиликлар, ҳатто кўзбўйамчиликлар ҳам бор. Прократура органлари томонидан текширувлар ўтказилган, бу камчиликлар аниқланди ва айни пайтда бундай ҳолатларга йўл қўймаслик чоралари кўрилмоқда. Хусусан, ҳудудий бандликка кўмаклашиш марказларида ишсиз фуқароларни касбга тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш борасидаги ишлар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг 1999 йил 2 июлда қабул қилинган "Ишсиз шахсларни касбга тайёрлаш ва қайта

риб, уч томонлама шартнома тузилган. Сўнгга касбга ўқитиш учун жалб қилинган, "ишсиз" деб эътироф этилган 30 нафар аёл ушбу коллежга йўлланмасиз ўқишга юборилган. Шунингдек, марказ ва коллеж томонидан тасдиқланган қаражатлар сметасида 2009 йил 30 июндан 30 сентябрга қадар ўқиш даври учун 782,2 минг сўм ўрнига 599,7 минг сўм бюджет маблағи молиялаштирилган. Натижада қаражатлар сметаси бузилган. Боз устига, касб ўрганиш лозим бўлган 30 нафар ўқувчи ўқишга қабул қилинганга тўғрисида буйруқ чиқарилмаган. Ўқиш жараёни билан боғлиқ ҳужжатлар юритилмаган. Касбга тайёрлашга жалб қилинган 2 нафар ўқувчига 788,2 минг сўм иш ҳақи ортиқча тўланган.

Бошқа туманларда ҳам шун каби қонунбузилиш ҳолатлари мавжуд. Ўтказилган текширишлар якунига кўра, мажкур камчиликларни бартараф этишга оид жойларга 11 та тақдимнома юборилди. 34 та протест киритилди, 53 нафар шахс интизомий, 63 нафари маъмурий, 5 нафари моддий жавобгарликка тортиildi. 29,5 миллион сўм миқдордаги зарар ихтиёрий қопланди. 630,2 миллион сўм зарарни ундириш ҳақида 28 та ариза судларга юборилди. Кўпол қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 6 та жиноят иши қўзғатилди.

Бугунги ютуқларимизда, юрт раънақда, иқтисодиётимиз ривожланишида деҳқон-фермер хўжаликлари улуғлиги катта. Уларнинг фаолиятини ривожлантириш, қўллаб-қувватлаш, ҳақ-ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоялаш прокуратура органларининг доимий эътиборида. Шунингдек, фермерларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш, манфаатларини ҳимоя қилиш масаласида ҳам кўпгаб ишлар амалга оширилмоқда.

Жорий йилнинг 5 ойи мобайнида 15 та фермер хўжалигига рўйхатдан ўтиш ва банкдан ҳисоб рақамни очишда амалий ёрдам кўрсатилди. Уларга 20 миллион сўмлик дебиторлик ва шунча миқдордаги дебиторлик ва кредиторлик қарзларни ундиришда, 92 гектар ер, 24 тонна минерал ўғит, 15 дона техника, 1,5 миллион сўмлик эҳтиёт қисмлар, 9,1 миллион сўмлик кредит маблағлари қонуний асосда ажратиб берилишида кўмаклашилди.

Масалан, вилоят прокуратурасининг бевосита аралашуви билан Учкўрғон туманида фаолият кўрсатиш келаётган "Соҳибилла" фермер хўжалигининг "Намангандонмахсулоти" акционерият жамиятидан бўлган 20,0 миллион сўм ҳақи ундириб берилди. Шунингдек, Уйчи тумани прокуратураси томонидан тумандаги 6 та фермер хўжалигининг 4,1 миллион сўмлик ва

дан орттириб, саховат ҳам кўрсатган юртдошларимиз талайгина. Афсуски, прокуратура органлари томонидан ўтказилган текширувлар давомида 631,6 га ер майдонларидан ноқонуний фойдаланиш ҳолатлари аниқланди. Бундай қонунбузилишлар бартараф этилмоқда.

Масалан, Мингбулоқ туманидаги "Шаббона Дилёрбек навоси" фермер хўжалиги раҳбари Х.Ашуров мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб, 2010 йил ҳосили учун чигит экилиши лозим бўлган 57,3 гектар майдонга чигит экиб, жами 157 тонна пахта ҳомиёси етказиб бериш бўйича контрактация шартномаси тузган бўлса-да, чигит экилган 8,2 гектар майдонни ноқонуний равишда бузиб, ўрнига полиз экинлари экиб юборган. Натижада контрактация шартномасига асосан 8,2 гектар ер майдондан 22,2 тонна ёки ҳар бир тоннадан 502,0 минг сўмдан жами 11 млн. 155 минг сўмлик пахта ҳомиёсини етиштириш имконияти йўқотилиб, давлат манфаатларига жуда кўп миқдорда зарар етказилган. Бу ҳам етмаганки, Х.Ашуров 8,2 гектар ер майдони учун фермер хўжалигига "Агробанк" ОАТБ Жомашуй бўлими томонидан ҳар бир гектарига 62043,3 сўмдан, жами 5 млн. 87 минг сўмлик ажратилган имтиёзли кредит маблағларини бошқа мақсадларида ишлатиб, талон-торож қилган.

Мажкур ҳолат юзасидан туман прокуратураси томонидан фермер хўжалиги раҳбари Х.Ашуровга нисбатан Ж.К.Нинг 205-моддиси 1-қисми ва 167-моддиси 2-қисми "а)" бандлари билан жиноят иши қўзғатилиб, дастлабки тергов ҳаракатлари олиб боришмоқда.

Бу соҳадаги текширишлар якунига кўра, аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш юзасидан жойларга 35 та тақдимнома киритилди. 53 нафар шахс расман огоҳлантирилди. 62 нафар шахсга нисбатан интизомий, 495 нафари нисбатан маъмурий, 8 нафарига нисбатан эса моддий жавобгарлик тўғрисида иш, кўпол қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 4 та жиноят иши қўзғатилди.

Хулоса ўрнида айтиш мумкин, қонунлар жамият ҳаётини тартибга солиб турувчи асосий қучди. Унга амал қилган фуқаро ҳеч қачон пайд эмаслиги ва хотиржам бўлиши, суд-ҳуқуқ тизимидagi туб ислохотлар замирида инсон манфаатлари, ҳуқуқ ҳамда эркинликларни қамраб олиш тартибига ташвиқот ишларимизнинг доимий мавзуси бўлмоғи лозим.

Дарҳақиқат, ҳар бир ишнинг қонун асосида бўлиши тинчлик-оқошчиликка олиб келади. Зеро, ҳуқуқий давлатнинг асосий талаби ҳам шун.

Ғамхўрлик

вояга етмаганлар манфаатлари
қонун муҳофазасида

Шўҳратжон ҚОСИМОВ,
Уйчи туман прокурори

Истиқдолнинг ўн тўққиз йиллик тантаналари сари одимлаб бораётган мамлакатимизда ёш авлод камолига юксак эътибор қаратилган. Зеро, ҳуқуқий демократик давлат қуриш ва жамият тараққиётининг ривожланиши таълим-тарбияси ҳамда интеллектуал салоҳиятининг қай даражада эканлигига боғлиқ. Айтиш жоизки, маънавий қадриятлар, фуқаролик бурчини бажаришга онли равишда муносабатда бўлиш ўз моҳияти билан ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларини қамраб олувчи серқирра жараён ҳисобланади. Ёшларни соғлом, баркамол вояга етишларига шароит яратиш мақсадида ҳукуматимиз томонидан қатор ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган. Уларнинг ижросини таъминлашда прокуратура органларининг ўрни алоҳида аҳамият касб этади.

Уйчи туман прокуратураси томонидан Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 12 апрелдаги Қарори билан тасдиқланган "Ўзбекистон Республикасида вазирлик ва ҳомиёлик тўғрисида"ги ҳамда "Вояга етмаган болаларни фарзандликка ва болаларни оилага тарбияга олиш (патронат) тўғрисида"ги Низомиларининг ижроси юзасидан текшириш ўтказилганда ютуқлар билан бир қаторда айрим камчиликлар ҳам кўзга ташланди.

Жумладан, туман халқ таълими бўлими қошидаги васийлик ва ҳомиёлик органи томонидан ота-она қарамоғидан мажмур бўлган болаларни аниқлаш, уларга васий ва ҳомиё тайинлаш масалаларига эътиборсизлик билан қаралган.

Масалан, Уйчи шаҳарчасида яшовчи вояга етмаган Турғунвога Д.Достонбек Мирҳалоловларнинг онаси 2003 йилда, отаси эса 2009 йил июнь ойида вафот этган. Бироқ уларга орадан олти ой ўтганидан сўнггина ҳомиё ва боқувчисини йўқотганлик нафақаси тайинланган. Беруний маҳалласида яшовчи А.Алижоннинг онаси 2000 йилда, отаси 2008 йилда вафот этган бўлса-да, у ҳам юқоридаги каби бир ярим йилдан сўнг "эса тушган".

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 149-моддасида "Муассасаларнинг (мактабга таълим муассасалари, умумтаълим муассасалари, даволалш муассасалари ва бошқа муассасаларнинг), фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг мансабдор шахслари ва бошқа фуқаролар ота-она қарамоғидан мажмур бўлганлигини ҳабадор бўлганда, етти кунлик муддат ичида бу ҳақда болалар ҳақиқатда турган жойдаги васийлик ва ҳомиёлик органларига ҳабадор беришлари шарт, васийлик ва ҳомиёлик органлари бундай маълумотни олган кундан эътиборан уч кун ичида боланинг турмуш шароитини текшириб чиқиши ва бунда боланинг ота-она ёки қариноқлари қарамоғидан мажмур бўлганлиги аниқланган, уни жойлаштириш масаласи ҳал бўлгунча қадар боланинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш шарт", деб белгиланган бўлиши. Бироқ тумандаги ўзини ўзи бошқариш органларининг мансабдорлари васийлик ва ҳомиёлик органларига ҳабадор бериши ҳаёларига ҳам келтирилмаган. Васийлик ва ҳомиёлик органлари эса бундай маълумотни талаб қилишмаган.

Текширишлар давомида 7 нафар ота-онаси ёки улардан бири вафот этган, 21 нафар ота-онаси узоқ муддатга бошқа давлатларга ишлаш учун кетганлиги туфайли қаровсиз қолган болалар аниқланиб, прокуратура аралашуви билан улардан 37 нафарига ҳомиё, васий тайинлаш ҳақида туман ҳокимининг 31 та қарори қабул қилиниб, 5 нафарига эса боқувчисини йўқотганлик пенсияси тайинланди. Қариноқ-уруғ-қараён жараён ҳисобланади. Ёшларни соғлом, баркамол вояга етишларига шароит яратиш мақсадида ҳукуматимиз томонидан қатор ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган. Уларнинг ижросини таъминлашда прокуратура органларининг ўрни алоҳида аҳамият касб этади.

вафот этган, 21 нафар ота-онаси узоқ муддатга бошқа давлатларга ишлаш учун кетганлиги туфайли қаровсиз қолган болалар аниқланиб, прокуратура аралашуви билан улардан 37 нафарига ҳомиё, васий тайинлаш ҳақида туман ҳокимининг 31 та қарори қабул қилиниб, 5 нафарига эса боқувчисини йўқотганлик пенсияси тайинланди. Қариноқ-уруғ-қараён жараён ҳисобланади. Ёшларни соғлом, баркамол вояга етишларига шароит яратиш мақсадида ҳукуматимиз томонидан қатор ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган. Уларнинг ижросини таъминлашда прокуратура органларининг ўрни алоҳида аҳамият касб этади.

Жумладан, "Жийдақапа" ҚФЙ да яшовчи М.Абдуллаевнинг отаси У.Абдуллаев 1994 йилда, онаси С.Султонова 2009 йилда вафот этган бўлиб, у тоғаси билан яшаган. Бироқ унга текшириш қилинган қадар васий ёки ҳомиё тайинлаш масаласи ҳал этилмаган. Текшириш давомида туман ҳокимининг 2010 йил 18 мартдаги қарорига асосан унга тоғаси Б.Ҳолиқов ҳомиё этиб тайинланди ва бюджетдан ташқари пенсия жамғармасининг қарорига асосан 18 мартдан чин етим сифатида ижтимоий боқувчисини йўқотганлик нафақаси тайинланди.

"Унҳаят" ҳудудда яшовчи Нодира ва Боситхон Қодиралиевнинг онаси М.Сотволдиева 2001 йилда вафот этган бўлиб, отаси Т.Икромов бошқа аёлга уйлانган ҳам 2010 йил 31 мартга қадар 2 нафар фарзанди учун боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олиб келган. Ваҳоланки, Боситхон онасининг вафотидан кейин бувиси билан яшаган. Бироқ унга васий тайинлаш масаласи ҳал этилмаган. Пенсия туларини алоҳида яшаётган отаси олаверган. Прократура кўмаги билан унга бувиси васий этиб тайинланиб, туман бюджетдан ташқари пенсия жамғармаси бўлими томонидан боқувчисини йўқотганлик пенсияси ажратилди.

Маҳалла фуқаролар йиғини раисини бежиз маҳалланинг отасига менгашмайд. Аммо афсуски, айрим мутасаддилар ўз вазифаларини тўлақонли адо эта олмаганлиги. Текширишлар давомида ҳомиёлик, васийлик ҳамда айрим ўзини ўзи бошқариш органлари мансабдор шахсларининг хизмат вазифаларига ўта бепарволик билан қарашлари оқибатида 1995 йилда тутилган Н.Тўхтажоев, 1997 йилда тутилган Ш.Дўланов, 1999 йилда тутилган И.Саломовга тутилганлик ҳақидаги гувоҳномалар расмийлаштирилмаган. Ҳўш, бу боқибегамликми ёки ўз вазифасига бепасандликми? Наҳот бу иш прокуратура органлари аралаш-гачгина ҳал этилса?

Текширишлар якунига кўра, 21 нафар ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда бошқа тегишли идораларнинг мансабдор шахслари туман прокурорининг қарори асосида маъмурий ва интизомий жавобгарликка тортилдилар.

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини юксаттириш, бир сўз билан айтганда, мамлакатимизда ҳуқуқий демократия жамият барпо этишдек улғувор ишга баҳоли-қудрат ҳисса қўиш прокуратура органлари ҳодимларининг шарафли ва масъулиятли бурчидир.

Мамлакатимиз ҳуқуқий демократик давлат ва эркин фуқаролик жамияти барпо этиш йўлидан дадил одимлаб бормоқда. Ўз-ўзидан бу жараёнда қонун устуворлигини, фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, жамият ва давлат манфаатларини таъминлаш гоят муҳим аҳамият касб этади. Зотан, Президентимиз таъкидлаганларидек, "Адолат — қонун устуворлигида".

Юртбошимизнинг мазкур ибораларини ҳаётнинг барча соҳаларига, жамиятнинг барча жабҳаларига нисбатан қўллаш мумкин. Бонси бутунги кунда эл-юрт равнақи ва фаровонлигини, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофазасини таъминлаш, халқимиз учун муносиб турмуш шароити яратиб беришга қаратилган қўллаб қўнгилар, қарор ва фармонлар қабул қилинмоқдаки, уларнинг ижроси таъминланса, муваффақият билан ҳаётга талбиқ этилсагина, юксалиш ва тараққиётга хизмат қилади. Бу вазифа, яъни қонунлар ижросига масъуллик ўз-ўзидан прокуратура органлари зиммасига юкланган.

Шу нуқтани назардан, адолат ва қонун устуворлигини таъминлаш Наманган шаҳар прокуратураси ходимлари фаолиятида бош мезонга айланган. Биз барча соҳаларга оид қонун ҳужжатлари қатори коммунал тизимга қаратилган қарор ва фармонлар ижросини таъминлашга ҳам жиддий эътибор билан ёндашамиз.

Хусусан, фойдаланилган табиий газ, ичимлик суви, электр энергияси ҳақини ўз вақтида ундириш, бу борадаги қардорликни бартараф этиш, аҳолига сифатли ва намунали коммунал хизмат кўрсатилишига эришиш кундалик фаолиятимизда асосий йўналишлардан бирига айланган.

Бу борада бутун эътиборни соҳага оид қонунлар ижросини таъминлаш, бунинг учун фуқароларимизнинг ҳуқуқий билими

Эл-юрт манфаати устувор

ва саводхонлигини ошириш, фойдаланилган коммунал хизматлардан ўринча ва ҳар хил қонунга ҳилоф тарзда фойдаланмаслик, вақтида ҳисоб-китоб қилишга одатланишга қаратилган.

Чунки, бу ноёб бойликларни асраб-авайлаган ҳолда тежамкорлик билан фойдаланиш, бу борада истеъмолчи сифатида ҳуқуқларимизни билганимиз ҳолда буричларимизга ҳам амал қилиб, тўловларни ўз вақтида амалга ошириш коммунал тизимлар равнақи, пировардида уйда, иш жойимизда, ишлаб чиқариш корхоналарида, тигант саноат масканлари, ижтимоий муассасалар, умуман, ҳаётнинг барча жабҳаларида сифатли ва намунали хизмат кўрсатилишига омил бўлади.

Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 11 февралдаги "Коммунал хизматлар тарифларининг асосий равишда ўсиб кетишига йўл қўймаслик ҳамда улар учун ўз вақтида ва тўлиқ ҳисоб-китоб қилиниши учун истеъмолчиларнинг масъулиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори ижроси юзасидан доимий назорат тадбирлари олиб боришмоқда. Ўз навбатида аниқланган қонунбузилиш ҳолатларига нисбатан тегишли прокурорлик таъбир чоралари қўлланилмоқда. Бунинг исботини қуйидаги ҳолатлар мисолида ҳам кўриш мумкин.

Пахриддин Ханкелдиев Наманган шаҳар, "Маданий маориф" маҳалла фуқаролар йиғинида яшайди. У талбиркорлик билан шугулланиш учун рўйхатдан ўтмасдан, ўз яшаш уйида қоқ-

нуний равишда муз ишлаб чиқариш цехи ташкил этгани етмагандай электр энергиясидан фойдаланиш қондаларини бузди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 22 августдаги 245-сонли қарори билан тасдиқланган "Электр энергиясидан фойдаланиш қондалари"нинг 76-банди талабларига кўра, П. Ханкелдиев цехда электр энергиясидан фойдаланиш учун шаҳар электр тармоқлари корхонаси билан шартнома тузиши ва тегишли ҳужжатларни расмийлаштириши лозим эди. Аммо у юқоридаги қарор талабларига зид равишда иш тутайди. Яъни электр тармоқлари корхонаси билан шартнома тузмасдан, ҳеч қандай ҳужжат расмийлаштирмасдан электр ҳисоблагичсиз тармоққа улашиб, энергиядан ноқонуний фойдаланиш оқибатида шаҳар электр тармоқлари корхонасига 8.448.494 минг сўмлик зарар етказди.

Мазкур ҳолат фуқаро П. Ханкелдиевга нисбатан Ўзбекистон ЖКнинг 185-моддаси 2-қисми билан жиноят иши қўзғатилишига ва унинг тегишли тартибда қонун олдида жавоб беришига оид келди.

"Мавлон савдо сервис" МЧЖ бошлиғи Алишер Раҳимов ҳам қоидабузар истеъмолчилардан бўлиб чиқди. "Водийгазтаъминот" унитар корхонаси Наманган шаҳар филиали мутахассислари томонидан шаҳар ҳудудида табиий газдан фойдаланишнинг қонунийлиги, ўзбошимчалик билан қонунга ҳилоф тарзда тармоққа улашиб олиш ҳолатларини аниқлаш юзасидан ўтказилган мониторинг текширувда у

табиий газдан фойдаланишда қонун талабларини бузганлиги маълум бўлди.

Наманган шаҳар, "Исоқ Чўян" МФЙда яшовчи бу фуқаро А.Навовий кўчасида жойлашган жамиятга тегишли "паркез таомлари" ошхонасида "Водийгазтаъминот" унитар корхонаси Наманган шаҳар филиали рухсатисиз табиий газ тармоғига ўзбошимчалик билан улашиб олиб, ноқонуний тарзда фойдаланиш келаётган экан. Оқибатда давлат манфаатларига 3792,8 минг сўм зарар етказган қонунбузарга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, жазо муқаррарлиги таъминланди.

"Мубина Мусаффо Савдо" МЧЖ раҳбари Шавкат Исақов ва жамият бош ҳисобчиси Шероз Ахматовлар ҳам ана шундай қонунбузарлардан эканликлари ошкор бўлди. Улар Наманган шаҳрининг Гишт кўприк даҳаси, К.Отамирзаев кўчасида жойлашган ошхонада лойиҳа ҳужжатларисиз табиий газ тармоғига ўзбошимчалик билан улашиб олиб, давлат манфаатларига 4556,8 минг сўм зарар етказиш билан чекланиб қолмасдан, ичимлик сувидан фойдаланиш қондаларини ҳам қўпол равишда бузишган.

Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 6 майдаги "Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида"ги Қонунининг 115-моддасида сув объектларини ўзбошимчалик билан эгаллаб олган ёки сувдан ўзбошимчалик билан фойдалан-

ган, сув ҳақини ўз вақтида тўламаган айбдор шахслар қонунларга мувофиқ жавобгарликка тортилиши белгиланган. Ш. Исақов ва Ш. Ахматов эса юқоридаги қонун талабларини бузиб, ошхонада ишламайдиган носоз ҳолатдаги сув ҳисоблагич орқали тармоққа улашиб олиб, ичимлик сувидан ноқонуний фойдаланиш оқибатида давлат манфаатларига 2551,3 минг сўмлик зарар етказганлар.

Юқоридаги қилмишлари учун "Мубина Мусаффо Савдо" МЧЖ раҳбари Шавкат Исақов ва жамият бош ҳисобчиси Шероз Ахматов қонун олдида жавоб бердилар.

Муҳтасар қилиб айтганда, жорий йилнинг 5 ойи мобайнида шу йўналишда 4 марта текшириш ўтказилиб, аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари ва бунга имконият яратиб берган шарт-шароитларни бартараф этиш бўйича 4 та тақдирнома киритилди, 24 нафар шахс интизомий, 48 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортиildi, етказилган 13662,0 минг сўм зарар ихтиёрий равишда қопланди, 14628,0 минг сўмлик зарарни мажбурий тартибда ундириш учун фуқаролик ишлари бўйича судга 35 та даъво аризаси киритилди, 9 та қўпол қонунбузилиш ҳолатлари бўйича жиноят ишлари қўзғатилди.

Ушбу рақамларини бежиз келтирмадик. Улар бизнинг коммунал соҳага оид фаолиятимиз таҳлилини аниқлашга қўлмай, тенгсиз ва ноёб ҳисобланган энергия ресурсларига нисбатан эътиборсиз муносабатлардан далolat беради. Мақсадимиз юқоридаги қайдар асосида ҳаётимиз фаровонлиги ва турмушимиз тўқислиги учун хизмат қилаётган тенгсиз бойликларимиз бўлган "зангори олов", ичимлик суви ва электр энергиясидан фойдаланишда қонунларни четлашган ҳолда иш тутмоқчи бўлганларни эгри иш охири-оқибат ташвиш келтиришидан огоҳ этишдир.

Исложотлар ривожини ҳуқуқий соҳаларда ҳам бардавом

Юртбошимиз томонидан айтилган бир ибора бор: "Мустақиллик ҳуқуқ демократия". Дарҳақиқат, эрк ва озодлик билан ҳақ-ҳуқуқ ўртасида узвий боғлиқлик бор. Эеро, ҳақ-ҳуқуқини таниган, билган одам ўз фикри, дунёқараши ва тафаккурига эга бўлади. Шу маънода, мустақилликнинг илк йилларидан давлатимиз ҳуқуқий демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти барпо этилиши ўз олдида қасд қилиб қийди. Истиқлол тўғрисида юз бераётган ўзгаришлар каби ҳуқуқий тизимдаги иложотлар ҳам бутун қўз ўнгимизда намоён бўлмоқда. Бундан йигирма йил аввалги даврдагидан бутунги замондошларимизнинг уй-тафаккури ва дунёқараши кескин фарқ қилади. Биргина мисол: авваллари одамлар сул-ҳуқуқ идораларидан ҳайқишган бўлса, эндиликда ҳуқуқий идораларга манфаатларининг ҳимоя қилиниши бора-сида қўмақ сўраб келмоқдалар. Бу фуқароларнинг ҳуқуқий маданияти юксалётгани, тизимдаги иложотлар ижобий самара бераётгани натижасидир.

Шуни алоҳида эътибор этиш жоизки, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, савдо ва иқтисодиётни эркинлаштириш каби масалалар йилдан-йилга солиқ идоралари олдида жуда катта масъулият юкломдаки. Иқтисодиёт ва солиқ қонунчилиги борасидаги иложотлар жараёнидаги турли қонунбузилиш ҳолатларининг олдини олиш мақсадида 2001 йилнинг июль ойида Вазирлар Маҳкамасининг қарорига асосан Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузурида Солиқ ва валютга оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти ва унинг жойлардаги бўлинмалари ташкил этилган эди. У айтилган даъво Бош прокуратура ҳузуридаги

СВОЖЖДЛҚК Департаменти номи билан фаолият юритмоқда.

Унинг асосий мақсади, солиқ интизомини мустаҳкамлаш соҳасида тезкор таҳлил, қидирув ишларини ташкил этиш, солиқ ва валютга оид жиноят, ҳуқуқбузарликларга қарши кураш ва уларнинг олдини олиш, давлатга етказилган зарарини ундириш, коррупция билан боғлиқ ҳолатларни аниқлаш, ҳуфиёна иқтисодиётга зарба беришдир.

Жорий йилнинг ўтган даври таҳлилларига мурожаат қилсак, бошқармаимиз томонидан олиб боришган тезкор тадбирлар натижасида 125 та қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, улар юзасидан 177 та жиноят иши, 22 та маъмурий жавобгарликка тортиш бўйича ишлар қўзғатилди. Солиқ тўловлари ва жарималарни ундириш, товар моддий бойликларни савдосидан тушган маблағлар ҳисобидан давлат бюджетига 5,4 миллиард сўм даромад ҳисобланиб, 1,4 миллиард сўмлик маблағини ундиришга эришилди.

Ҳуфиёна иқтисодий фаолият юритиш ҳақида давлат ва жамият манфаатларига жиддий эътибор етказилишига сабаб бўлади. Шу боис, мазкур масалага алоҳида эътибор қаратилиб, ходимларимиз томонидан аниқланган 96 та ҳолат юзасидан вақтида чора-тадбирлар қўрилиши натижасида 2,3 миллиард сўмлик солиқларни яшириб, тўламай келаётган фуқаролар фош этилди. Шунингдек, нақд пул муомаласининг белгиланган тартибин бузиш, савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаларида назорат касса машиналарининг ишлатилиши, савдо тушумининг ўз вақтида банк муассасаларига топширилиши таъминлаш билан боғлиқ фаолият ҳам доимий эътиборимизда.

Мисол учун, бошқарманинг Чуст туман

Муроджон ҒОҒУРОВ,
СВОЖЖДЛҚК Департаментининг
Наманган вилояти бошқармаси
матбуот гуруҳи катта инспектори

ни бўлими томонидан "Исломбек қурилиш савдо сервис" масъулияти чекланган жамияти фаолияти юзасидан ўтказилган таҳлилда жамият раҳбари И.Раҳимов 2009 йил давомидаги фаолияти юзасидан давлат бюджетига тўланиши лозим бўлган 41,2 миллион сўм маблағни тўлашдан бўйин товлаб, солиқ солиш объектини қасдан камайтириб кўрсатишга урингани аниқланди. Боз устига, жамият раҳбари 1 миллиард 44 миллион сўмлик маҳсулотларни белгиланмаган жойларда нақд пулга сотиб, тушган пулларини банк муассасасига топширишни ҳаёлга келтирмаган. Демак, бу ўринда савдо қондалари бузилди. Шу ўринда ҳақли савол туғилади. Хўш, И.Раҳимов солиқларни яшириб барака топдимики? Аксича, ноқонуний қилмиши фош бўлиб, эл ичиди юзи шувут бўлгани ҳоли, холос. Ушбу ҳолат юзасидан фуқаро И.Раҳимовга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Коррупция билан боғлиқ ҳолатларни аниқлашга қаратилган ишлар ҳам ўзининг ижобий самарасини бермоқдаки, бунга қуйидаги рақамлардан ҳам англаш мумкин. Ўтган давр мобайнида иқтисодий соҳага бевосита алоқадор банк ва бошқа идораларнинг масъул ва мансабдор шахслари томонидан солир этилган 19 та қонунбузилиш ҳолатлари аниқланди, уларга нисбатан жиноят ишлари қўзғатилди.

Бир мисол. "Агробанк" Турақўрғон филиали бош мутахассиси Ў.Усмонов мансабини суниестемол қилиб, "Турақўрғон ем

маҳсулотлари савдоси" МЧЖнинг мансабдор шахслари билан тил бириктириб, 2009 йил сентябрь ойидан 2010 йилнинг февралига қадар бюджет ташкилотларининг ички-хизматчиларига иш ҳақи сифатида тарқатилиши лозим бўлган 66,1 миллион сўм маблағни жамиятнинг маҳсулот сотишдан тушган тушуми сифатида расмийлаштириб юборди. Албатта, бу каби эгри ишни "ёпиш" лозим эди. Шу боис, у ҳеч иккиланмай, сохта ҳужжатлар тузиб, ушбу пулларни ем сотиб олиш учун йўналтиришга эришди. Маҳсулотини чакана сотишдан тушган маблағ эса банк муассасасига топширилмай, иш ҳақи тарзида тарқатилди. Натижада, фуқаролар узоқ вақт иш ҳақларини ололмади, турли бонаҳалар қурбонига айланиб қолавердилар.

Буюқнинг югуригани сомонхонадан нарита ўтмайди. Бу тал ҳам шундай бўлди. Ушбу "операция" ортдан "бир нималик" бўлиб қолишни қўзғалаган биднафса кимсаларга нисбатан жиноят иши қўзғатилди, уларга қонун олдида жавоб беришга тўғри келди.

Маълумки, 2007 йил 16 мартда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Алкогол маҳсулотлар билан чакана савдо қилишни янада тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори қабул қилинган бўлиб, бошқармаимиз ходимлари томонидан мазкур ҳужжат ижроси юзасидан муайян ишлар амалга оширилмоқда. Бу борада ўтказилган тадбирлар давомида 9 та ҳолатда 5,3 миллион сўмлик алкоғолли маҳсулотлар ноқонуний тарзда сопилаётганда ашёвий далил сифатида олинми, ҳолат бўйича жиноят ишлари қўзғатилди.

Бу каби мисолларни яна келтириш мумкин. Умумоммалаш ва қонунийликни таъминлашга ҳисса қўиш бурчимиз экан, бу бизни доимо жиддий ва кенг қамровли фаолиятга ундайди. Бу борада Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖЖДЛҚК департаменти жазоловчи орган эмас, балки фуқароларга қонунини билиш ва унга амал қилиш муаммоларини, ташвишларини ҳоли ҳаёт кечириб омили эканини қидирувчи орган сифатида намоён бўлади. Чунки тадбиркор ўз ишини қонунлар асосида ташкил этса, унинг учун тараққиётнинг барча эшиклари очик.

Ҳар томонлама етук комил инсонни тарбиялаш бугун жамиятимиз оилада турган долзарб масалалардан бири бўлиб келмоқда. Жамиятимизда рўй бераётган ҳар қандай ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий ўзгаришлар ёшлар онгига таъсир этмасдан қолмайди. Шундай экан, ёш авлод тарбияси билан шуғулланидиган педагоглар келгуси авлод баркамоллиги, ўғил-қизларимизнинг улуғ ажоларимизга хос оқил бўлишлари учун ўта эътиборли бўлишлари давр талабидир.

Комил инсон тарбияси

Гўзал КУРЬЯЗОВА,
2-Тошкент юридик коллежи
ўқувчиси

Тарбия — жамоатчилик иши. Болага муносабат ҳам ота-онанинг, ҳам ўқитувчининг, ҳам жамоатчиликнинг миллатга, Ватанга бўлган муносабатини акс эттиради. Демак, тарбияни фақат оилага, мактабга ташлаб қўймай, бутун жамоатчилик ҳамкорлигида, яъни давлат ва ҳодовлат ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан амалий ҳамкорликда иш юритиш лозим.

Ёш авлоднинг тарбияси билан шуғулланидиган педагогик муаммолар орасида вояга етмаганлар томонидан қонуннинг бузилишига сабаб бўладиган омил алоҳида ўрин тутди. Ҳар қандай ҳуқуқнинг бузилиши замирида ёшларнинг тақдирини, уларнинг меҳнат ва ахлоқий тарбиясидаги нуқсон ётади.

Инсон ҳеч қачон жиноятчи бўлиб туғилмайди. Шунингдек, бирданга тарбияли ва билимли бўлиб ҳам қолмайди. Аждодларимизнинг тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, ўғил-қизларни ёшлитиданоқ меҳнатсевар, ҳар бир топириқни катта ёки кичиклигини қатъий назар, ўз вақтида, аниқ бажарадиган, умрининг ҳар бир дақиқасини қадрайдиган қилиб тарбиялашга қаратилган у ёки бу оиладаги тарбиянинг самардорлиги, албатта, ота-онанинг қанчалик билимли, маданиятли бўлиши, бола тарбиясига масъулият билан қарашлари, фарзандлари келажигини чўқур ҳис этишлари, тажрибада синналган миллий урф-одат ва анъаналардан унумли фойдаланишларида боғлиқ.

Болаларга нисбатан талабчанлик, ота-она ва катта ёшдаги кишиларнинг ўзаро аҳиллиги, кичикларга ғамхўрлик, осуда турмуш ва ҳалол меҳнат фаолияти оилавий тарбиянинг асосини ташкил этади.

Лекин жамиятимизда ёшлар тарбиясида айрим бўлиқлар вужудга келаётганини, дунёқараши паст, билими заиф, ёш бўлса-да, жиноятга қўл урган, гиёҳвандликка мойил, ичкилик ва чекишга ружу қўйган, ўқишга қизиқмайдиган, тарбияси оғир болаларнинг борлиги ташвишли ҳолидир.

Кун сайин тараққий этиб, равнақ топиб бораётган жамиятимизда тарбияси оғир, ҳуқуқ-бузарликка қўл ураётган ўсмирлар қардан пайдо бўлаётми?

Бир гуруҳ ҳуқуқшунослар ҳар қандай жиноятнинг сабаблари сифатида, албатта, бир-бири билан боғлиқлиги кетган уч жиҳатни ажратиб кўрсатмоқдалар. Биринчидан, авлоддан-авлодга ўтадиган наслий (генетик) ҳусусиятлар (қизиққонлик, енгилтақлик, бепарволик, воқеа-ҳодисаларни қай даражада тез ёки кеч қабул қилиб, мянани ишлата олиш ва ҳоказолар); иккинчидан, киши яшаб ўсган ва тарбияланган муҳит, шу муҳитдаги ижобий ва салбий ҳодисаларнинг киши шахсига таъсири ва бунда унинг қай даражада шаклланиб қолганлиги; учинчидан, ҳаётда жино-

ят содир этиши учун мавжуд бўлган вазиятлар билан изоҳлашнишни айтишмоқда.

Қобилиятсиз, ўқувсиз ва ҳулқ-атвори беқарор одамларнинг номақбул йўлларга кириб кетиши осон. Бундай тоифага кириб ширм-ҳаёсиз, енгилтақ кишилар орасига тушиб қолсалар, уларга тез қўшилиб кетиб улфат бўлиб оладилар. Бундай тоифадаги одамларнинг сафсатадан иборат ўз яшаш қонун-қоидалари бор. Масалан, маишатга мойилроқ кишилар "бу дунёда ўйнаб қолиш керак", дейиш билан ўзларига ўзлари далда берадилар. Шу таразда ичкиликбозлик, гиёҳвандлик ва енгил ҳаётга ружу қўядилар. Ҳаётда маишатдан муҳимроқ нарсалар борлигини унутадилар ва оқибатда билиб-билимай жиноятга қўл урадилар. Улар ҳеч қачон меҳнат гаштини, чарчоқ сурурини тасаввур қила олмайдилар. Хуллас, тарбияли одам ёмон ишлардан ўзини тия олади, тарбиясиз эса номақбулчилик билан машғул бўлади.

Инсонийликнинг илк куртаклари ота-она берган тарбия орқали шаклланиди. Ўқувчи ёшларни тарбияли бўлиб дейиш билан тарбиялаб бўлмайди. Бунинг учун аввало, ота-она шахсан намуна кўрсатмоғи лозим. Бола инсоний хислатларни, эзгуликни, одамийликни, яхшиликни ҳам, ёмонликни ҳам энг аввало оиладан, катталарнинг хатти-ҳаракатларидан ўрганади.

Республика Президентини Ислам Каримовнинг "Юксак маънавият — енгилмас куч" номида асариди: "...Одобли, билимдон ва ақли, меҳнатсевар, иймон-этиқодли фарзанд нафақат ота-онанинг, балки бутун жамиятнинг энг катта бойлигидир", деб бежиз қўйган.

Айрим ота-оналар бола тарбияда жисмоний жазо зарур ва фойдали деб ҳисоблайдилар. Тўғри, тарбия ўз олдига боланинг қобилиятини йўқ қилиб ташлашни эмас, балки ҳар томонлама ривожлантиришни, унинг иродасини, характери, мустақамлаш вазифасини қўяди. Бу ерда педагогик таъсирнинг бошқа, тўғрироқ усулларидан фойдаланиш лозим. Ҳар бир тарбиячи тарбия санъаткори бўлиши лозим. Бу болаларни севвиш санъатидир.

Тарбияси оғир, қаровсиз қолган болаларнинг ота-оналари билан ишлаш, уларни жамоатчилик кенгашига олиб чиқиш, фойдали меҳнатга жалб қилиш, тўғарақларга қатнашишини, хунармандчиликка ўргатишни таъминлаш, ҳар бир тарбияси оғир болага жамоатчилик фаолларини бириктириш, вақти-вақти билан уларнинг ҳисоботларини тинглаш керак. Бундай масъулиятли, шарафли ишни оила, маҳалла, мактаб, кенг жамоатчилик билан ҳамкорликда олиб бориш ўта муҳимдир.

Маҳалланинг устуниги шундаки, бу ерда кўп йиллар давомида бирга яшаган, бир-бирини билиб, синанган, таниганлар истиқомат қиладилар. Улар ҳар

бир оиладаги муҳитни, ҳар бир боланинг ота-онасини маҳаллада тутган ўрни ва имкониятларини яхши билидилар. Бунинг учун:

— маҳалла-мактаб-оила-жамоатчилик ҳамкорлиги режасини тузиш;

— тарбиявий ишлар ўтказиш дастури ва шу дастур асосида маҳаллада яшовчи ҳар бир бола билан тарбиявий ишларни олиб бориш;

— маҳаллада болаларнинг дам олишига, қизиқарли ишлар билан шуғулланишига имконият яратиб бериш;

— маҳаллада тарбиянинг таъсирини ошириш;

— ҳомий ташкилотлар ёрдамида маҳаллаларга ёрдам бериб, махсус спорт-соғломлаштириш майдончаси ташкил этишга қўмаклашиш;

— мактаб маъмурияти билан ота-оналар мажлисларини уюштириш, таълим-тарбия жараёнига оид масалаларни муҳокамага олиб чиқиш;

— маҳаллаларда қизлар ҳаёси, ибоси, турмушга, ҳаётга тайёрлиги ҳақида баҳс, мунозаралар ўтказиш;

— ёшларда миллий урф-одатлар, азалий удуллар, халқ оғзаки ижоди намуналарини ташкил этишга, тарихий анъаналарини ўрганиш, мактаб, жамоатчилик, маҳалла аҳли ҳамкорлигида тадбирлар ўтказиш ўзининг ижобий натижаларини бериши аниқ.

Шунингдек, тарбияси оғир болалар билан ишлашда:

— ўқувчиларнинг дарсга қатнашиши;

— ўқувчи ҳулқининг аҳволи;

— ўзлаштирмайдиган болалар билан қўшимча дарс олиб бориш;

— тарбияси оғир болалар билан иш олиб боришда уларнинг психик ва асаб фаолиятида турли қалғишлар бўлиши мумкинлиги туғайли бундай болаларни психоневролог кўригидан ўтказиб, шифокор билан бамаслаҳат иш олиб бориш;

— ҳар ойда тарбияси оғир болаларнинг яшаш жойларига, ташриф буюриши режалаштириш;

— спиртли ичимликлар ва гиёҳвандликнинг зарари ҳақида ўқувчи ва тарбияси оғир болаларга бадий, ҳужжатли фильмлар намойиш этиш ва муҳокама қилишни ташкил этиш;

— ўқитувчи ва ўқувчиларга, ота-оналарга ичкилик ва гиёҳвандлик билан шуғулланишнинг салбий оқибатлари, кайф таъсирида жиноятларнинг содир бўлиши, автохалокатларнинг рўй бериши ҳақидаги ҳаётий мисоллар асосида тушунтиришлари зарур.

Кўпинча ота-оналар болаларини савдога қизиқтирганликларини боис бугун бозорда юрганлар орасида ўсмирларни кўпайиб учратамиз. Тўғри, бир томондан олганда бунинг ёмон жиҳати йўқдек. Аммо айни дамда асосан ўқиб, билим олиши лозим бўлган ёшларни фақат тижорат билан шуғуллантириш, пулга ўргатиш эртага қимматга тушишини англаш вақти келмадимикан?

Миллий истиқлолимиз тараққиётининг ҳозирги босқичида жамиятимиз ҳаётига узлуқсиз, дадил кириб, турмушда қўлла-қўлга олинган янги қонунлар, фармонлар, қарорлар ва фармойишларнинг моҳияти, ўзига хос хусусиятлари, уларнинг ижтимоий ривожланишдаги аҳамияти нималардан иборат эканликлари билиш ўта муҳимдир. Ўқувчи-ёшларнинг ҳуқуқий билим ва маданият асосларига бўлган талаб ва эҳтиёжларини қондиришда "Давлат ва ҳуқуқ асослари" фанининг аҳамиятини ёддан чиқармаслик керак. Ўқувчи ва талабалар бу фанни ўрганиш жараёнида жамият, ҳусусан фуқаролик жамияти тушунчалари ва уларнинг таърифлари билан танишиб, ҳуқуқ ҳақида маълумотга эга бўладилар. Давлат ва ҳуқуқ тушунчалари узвий боғлиқлигини, бир-бирини тақозо этишини, давлатнинг ўзи ҳуқуққа асосланмасдан туриб, ўз вазифаларини рисолагадидек бажара олмаслигини билиб оладилар.

Шунингдек, умумтаълим мактабларида бошланғич синфлардан бошлаб "Конституция алифбоси", "Конституция оламига саёҳат", "Болалар Конвенцияси", "Инсон ҳуқуқларининг умумжаҳон декларацияси", "Давлат ва ҳуқуқ асослари", "Ҳуқуқшунослик" каби дарслик ва қўланмалардан фойдаланилган ҳолда ўқувчиларга ҳуқуқий тарбия бериб боришмоқда.

Ўқувчиларнинг онгига ҳуқуқий билимларни синдириш, ахлоқий эътиқодларини шакллантириш борасида қуйи-

дагиларга эътиборни жалб қилиш мақсади мубофиқ:

— ҳуқуқ асосларининг юксак илмий ва методик савияда ўқитилишини таъминлаш;

— дарсдан ташқари ишда оммавий ахборот воситалари, вақт-ли матбуот, радио ҳамда ҳозирда Ёшлар телеканалида намойиш этилаётган ҳуқуққа оид кўрсатувлар ҳақидаги фикр-мулоҳазаларни ўқувчилардан сўраш;

— "Инсон ва ҳуқуқ" мавзусида суҳбат ва маърузалар туркумидан, ҳуқуқшунослар суҳбати ва шу қабилардан фойдаланиб, ўқувчилар ўртасида ҳуқуқ тарғиботини кучайтириш;

— суд, прокуратура, адлия ва ички ишлар ҳодимлари билан маҳаллада тарбияси оғир ва тарбияга муҳтож бўлган болалар, уларнинг оилалари билан ишлаш тадбирлари, давра суҳбатлари уюштириш;

— ўқув муассасалари ва ҳуқуқ-тартибот органлари билан ҳамкорликда ўқувчиларга мос ҳуқуқий таълим-тарбия бериш режасини тузиб чиқиш;

— ўқувчиларга ҳуқуқий таълим-тарбия беришни уюштирувчи доимий характердаги кенгаши ташкил қилиш;

— тарбияси оғир бўлган болалар орасида профилактик ишларни ташкил қилиш.

Шунингдек, умумтаълим мактабларининг юқори синф ўқувчилари ўртасида ҳар йили ўтказилиши анъанага айланган "Сиз қонунни биласизми?" кўрик-танлови ҳам вояга етмаганларни ҳаётда тўғри ва мустақил ўринга эга бўлишларида ўз самарасини бермоқда.

Ўқувчи-ёшларнинг бўш вақтларини самарали ўтказишларига шароит яратиб бериш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Ҳозирги кунда Республикада мажмуида мавжуд мактабдан ташқари таълим муассасалари (бунга ўқувчилар ижодий уйлари ва саройлари, Ёш техниклар марказлари, экологик таълим марказлари, Ёш сайёҳлар ва ўлкашунослар марказлари, спорт ва мусиқа мактаблари, кутубхоналар, клублар)га кўпроқ ўқувчиларни жалб этилиши, ёшларимизнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишларида имконият яратмоқда.

Ўқувчиларнинг иқтидорини янада такомиллаштириш мақсадида турли оммавий тадбирлар, мусобақалар ва кўрик-танловлар ўтказиш йўли билан боғлиқ меросимизга ҳурмат, Ватанга, унинг рамзаларига садоқат руҳида тарбиялаш борасидаги ишларни ташкил этишга масъулият билан ёндашиш талаб этилади.

Тўғрақ аъзолари орасида миллий халқ хунармандчилиги тўғрақлари тармоқларини кенгайтириш, халқ усталарини тўғрақ ишига жалб этиш, ушбу тўғрақларни кўпроқ мактаблар, маҳаллалар ҳамда ижодий устаноналар қошида ташкил этиш ишларига алоҳида эътибор бериш лозим.

Вилоятлардан олган маълумотларга қўра, вояга етмаганлар билан ишлаш, уларнинг ўқиш ва билим олиши учун барча шарт-шароитларни яратиш, ижтимоий ҳимояга муҳтож, кам таъминланган оила фарзандларини қўллаб-қувватлаш борасида тегишли идоралар, маҳалла, жамоат ташкилотлари, прокуратура, ички ишлар ҳодимлари ва "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати каби ташкилотлар билан ҳамкорликда амалга оширилган ижобий ишлар ҳам кўзга ташланмоқда. Жумладан, маҳаллаларда намунали тузарлар, касб-хунарга йўналтирилган ўрта ва кичик ҳажмдаги корхоналар, фан ва спорт йўналишидаги тўғрақлар ташкил этилган бўлиб, уларга ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар жалб этилган.

Баркамол авлод ҳуқуқий маданиятини оширишда оила ва жамоатчиликнинг роли

Ижтимоий йўналиштириган бозор муносабатларига ўтиш, асолати фуқаролик жамияти қуриш даврида миллий уйғониш, миллий тикланиш, демократик таъминларнинг қарор топиши фуқаролар онгида ва маданиятида тубдан ўзгаришларни талаб этади. Юксак ҳуқуқий маданият жамият тараққиётининг асосий мезонларидан бири ҳисобланади.

Дарҳақиқат, демократик ҳуқуқий давлатни вужудга келтиришнинг илк ва асосий шартларидан бири жамият аъзоларида зарур даражадаги ҳуқуқий маданиятни шакллантиришдир. Жамият иқтисодий, сиёсий ҳаётининг туб ислоҳ этилиши ҳуқуқий маданиятни юксалтириш учун шарт-шароитларни яратиб бермоқда, инсонларни ҳақ-ҳуқуқларини қаролатламоқда. Президентимиз Ислам Каримов ҳуқуқий маданият мавзусига тўхталиб, шундай дейди: "... ҳар бир киши ўз ҳуқуқларини аниқ ва равшан билиши, улардан фойдалана олиши лозим. Бунинг учун, аввало, мамлакатимиз аҳолисининг ҳуқуқий маданиятини ошириш лозим".

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1997 йил 29 августда тасдиқланган жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий Дастурининг қабул қилиниши ҳам бу масаланинг қай даражада долзарб эканлигини кўрсатади. Жамият ва давлат тараққиётининг ҳозирги ҳолати ҳуқуқий муносабатлар барча иштирокчиларининг ҳуқуқий маданиятини ва ҳуқуқий саводхонлигини ҳар томонлама оширишни талаб этмоқда. Миллий Дастурда ҳуқуқий маданиятнинг моҳияти, мазмуни, таркибий тузилиши ва намоён бўлишининг фалсафий, ижтимоий, иқтисодий, руҳий ва юридик муаммоларини талқин қилиш уни шакллантириш ва аянда юксалтириш усулларини аниқлашга илмий изланишларнинг устувор йўналиши деб қаралмоғи лозимлиги таъкидланган. Жамиятда ҳуқуқий маданиятни шакллантириш муаммолари ёшларда ҳуқуқий маданиятни юксалтиришга катта эътибор бериш кераклигини кўрсатади. Чунки бутунги кунда мамлакатимиз аҳолисининг 40 фоизини 18 ёшгача бўлган, 64 фоизини 30 ёшгача бўлган ёшлар ташкил этади. Ёшларда ахлоқий, сиёсий ва ҳуқуқий маданиятга асосланган тафаккурни шакллантириш долзарб муаммолардан бири ҳисобланади. Чунки ҳар қандай маданиятнинг негизда тинчликка етакловчи мақсад ётади.

Юртбошимчи таъкидлаганларидек, келажак ёшлариники. Шундай экан, инсон ҳуқуқлари, бурчлари ва мажбурияти, иймон-этиқод туйғуларини, авваламбор, ёш авлодининг ўзи мукаммал ўзлаштирмоғи, сўнгра уни бошқаларга сингдирмоғи, гўзал ҳулқи, фёз-атвори, фазилатлари билан ўрнатилган ҳаётга керак.

Жамият ҳаёт кўринишининг универсал шакли бўлса, оила унинг ячеясикидир. Оила умумий, махсус ва ижтимоий қонунларга мувофиқ ривожланади, шу билан бирга у жамиятнинг барча қарама-қаршиликларини ўзида акс эттирувчи, айни чоғда ўз ички зиддиятлари, табиий ички тараққиёт манбаларига ҳам эга бўлган нисбатан мустақил ижтимоий институтдир. Жамиятда ва оилада юз берадиган ўзгаришлар ўзаро бир-бирига боғлиқ. Бутунги кунда сиёсий, иқтисодий, маънавий, руҳий ўзгаришлар ёшларда оила ва оилавий муносабатларга нисбатан ижобий муносабатларнинг шаклланиши учун зарур имкониятларни яратди. Шу сабабли оила фақат аҳоли сонини тўлдирish вазифасини бажарибгина қолмай, шахсининг ўзини-ўзи намоён этувчи, ижтимоий аҳамиятга молик фаилат ва ҳислатларини етгаллаш, ижтимоий маданиятни шакллантириш учун қулай муҳит ҳисобланади.

Халқимизда доно нақл бор: "Қуш уясида кўрганни қилади". Агарда ота-оналарнинг ўзлари ҳаётимизда бўлаётган ўзгаришларнинг ҳуқуқий томонларидан беҳабар бўлса, хизмат жойларида, кўча-кўйда қилган ҳуқуқбузарликларини ҳеч нарса бўлмагандек, фарзандлар олдига муҳокама қилса, бу ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатади.

Оилада муҳит ўзаро ҳурмат, олижаноблик, ҳаллоқлик асосига қурилган бўлса, оила бошлиқлари ўз вазифаларига сиқидилган қарасалар жамиятнинг бундай ячеясида яхши фуқаролар етишиб чиқади. Шунинг учун ҳам оилани давлатнинг асоси дейдилар. Шарқ уйғониш даврининг буюк мутофаккири, қомусий билим соҳибни Абу Али Ибн Сино ўзининг "Рисолату талбири манзил" асарига ота-она зиммасига ўта мураккаб ва ҳаётини вазифаларни қўяди. Агар оила бошлиғи таъриббасизлик ёки нўноқлик қилса, у оила аъзоларини яхши тарбиялай олмайд ва оқибатда ёмон натижа келиб чиқishi мумкин. "Оиладаги ёмон тарбия, - деб уқтирди олим, - фақат шу оиланинг ўзигагина салбий таъсир қилиб қолмасдан, балки атрофдаги бошқа оилаларга ҳам салбий таъсир қилиши мумкин". Ота-она давлат бошлиғи ёки жамиятнинг оддий фуқароси бўлишдан қатъий назар, бола тарбияси масаласида уларга бир хил талаб қўйилади. Давлат бошлиқлари ва бошқа

катта мансабдор кишилар ҳам оила тарбияси масаласида бошқаларга ўрнатилган талаб қилади. Шунинг учун ҳам Ибн Сино давлат бошлиғи ва мансабдор шахслардан энг яхши фаилатларга эга бўлишни талаб қилади. Тарбиянинг барча йўналишларида бўлгани каби ҳуқуқий тарбияда ҳам мунтазамлилик, воририйлик бўлиши даркор. Ҳуқуқий тарбияни ёшлардан олиб бориш лозим. Чунки ёшлик кишининг дунёқарши, ўз-ўзини англаши ва қадриятларини тушуниши, ахлоқий, сиёсий-ҳуқуқий ва бошқа идеалларга мустақил баҳо бериш қобилиятининг тез шаклланиб бориши билан характерланади. Шунинг учун ҳам оилада, ўқув юртларида, жамоат ташкилотларида ҳамда меҳнат жамоаларида олиб бориладиган тарбиявий ишларда оммавий ахборот воситаларининг диққат-эътибори ўсиб келаётган ёш авлодда ҳуқуқий маданиятни шакллантиришга қаратилмоғи керак. Буюк мутофаккир Абу Наср Фаробий айтганидек, ҳар кимки илм-ҳикматни деса, уни ёшлигидан бошласин, яхши ахлоқ ва одобли бўлсин, сўзининг улдасидан чиксин, ёмон ишлардан сақлансин, хиёнат, макр ва ҳийладан узоқ бўлсин, диёнатли бўлсин ва барча қонун-қоидаларни билсин, билимдон ва нотик бўлсин, илми ва доно кишиларни ҳурмат қилсин, илм ва аҳли илмдан мол-дўнўсини аямасин, барча рел моддий нарсалар тўғрисидаги билимларини егалласин.

Ҳуқуқий билими юксак инсонлардан ташкил топган оилалар жиноятчилар, қонунбузарларнинг чиқishi амри маҳол. Республика халқ таълими вазирлиги, Қори Ниёзий номидаги Ўзбекистон педагогика илмий-таъдбир институти, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ўзаро ҳамкорликда "Ўқувчилар тарбиялашда оила, маҳалла, мактаб ҳамкорлиги" Концепциясини ишлаб чиққан. Шуниси қизиқки, нима учундир концепцияни ҳаётга тадбиқ етувчилар фақат педагоглардан иборат. Унда фақат "Ўқувчилар тарбиялашда оила, маҳалла, мактаб ҳамкорлигини ошириш механизми" номли бўлимадагина ҳуқуқни ҳимоя қилувчи орган ҳодимларига тегишли фикрлар баён қилинган. Биз истардикки, шундай концепция фақат мактаб ўқувчилари учунгина эмас, балки талабалар учун

Э. ҲАЙИТОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги амалдаги қонун ҳужжатлари мониторингинг институти бош илмий ходими

ҳам ишлаб чиқилиб, унга ҳуқуқ-тартибот органлари ҳодимларининг вазифалари ва ҳамкорлиги ҳам киритилса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Фуқаролар фаоллигини ошириш фуқаролик жамиятининг энг муҳим талабидир. Бу ҳақда Президентимиз Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 12-сессиясида сўзлаган нутқида шундай деган эди: "Жамоат ва нодавлат тузилмалари ҳаёт тақозоси билан давр талабига кўра ташкил этилиши керак. Ҳокимиятнинг маҳаллий ва марказий бошқарув органлари эса бу жараёнга тўсиқ бўлмасликлари, аксинча, бу янги ва демократик ва жамоат тузилмаларини ташкил этишни рағбатлантиришлари лозим. Токи одамларимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётда бунёдкорлик ишларида, фуқаролик жамиятини белгилловчи қадриятларни шакллантиришда кўпроқ ва фаолроқ қатнашсинлар".

Демократик институтларни ривожлантиришдан кўзланган асосий мақсад кўпчиликни мумкин қадар жамият қурилишига жалб этиш, уларнинг ўз келаганини тўлақонли егаларига айлантиришдан иборатдир. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 25 июндаги "Ҳуқуқий тарбияни яхшилаш, аҳолининг ҳуқуқий маданияти даражасини юксалтириш, ҳуқуқшунос кадрларни тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, жамоатчилик фикрини ўрганиш ишларини яхшилаш ҳақида"ги 1791-сонли Фармонида мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Ҳуқуқий маърифат тарғиботи марказини ташкил қилиш ва ҳуқуқий адал-биётларни аҳолига етказиб беришни йўлга қўйиш тўғрисида"ги Қарори қабул қилинди. Унга кўра, Тошкент давлат юридик институти ҳузурида ҳуқуқий маърифат тарғиботи маркази ва Қорақалпоғистон Республикаси Адлия Вазирлиги, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимликлари алия бошқармалари ҳузурида унинг минтақавий бўлимлари ташкил этилди ва Низомни тасдиқланди.

Мазкур Низомга мувофиқ, ҳуқуқий маърифат тарғиботи Марказига кўплаб вазифалар юкланди. Шулардан бири аҳолининг ҳуқуқий маданияти ва савиясини оширишга қаратилган ташкилий-ташвиқот ишларида жамоат бирлашмалари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва илмий муассасалар билан ҳамкорлик қилиш, Республика "Маънавият ва маърифат" жамоатчилик маркази, Касаба уюшмалари, хотин-қизлар қўмитаси, "Маҳалла" жамағармаси, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ва бошқа жамоат бирлашмаларига аҳолининг ҳуқуқий билимларини ошириш юзасидан аниқ мақсадга йўналтирилган тарғибот ва ташвиқот ишларини амалга ошириш тавсия этилган.

Фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнида ҳуқуқий тарбиянинг умумийлиги ва ҳуқуқий ахборотнинг ҳамма учун очиқлиги принципини рўёбга чиқаришда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, шу жумладан, маҳалла институтларининг мавқеи ҳам беқийсдир. Шу сабабли аҳоли истиқомат қилаётган маҳаллаларда ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш юзасидан кенг қўламли чора-тадбирларни амалга ошириш қўтилган натижаларини бериш шубҳасиздир. Маҳаллаларда янги қабул қилинаётган қонун ҳужжатлари юзасидан кенг маънодаги тушунтиришлар олиб бориш, суҳбат, маърузалар ўтказиш ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишга ёрдам беради.

Маҳалла ҳар бир оиладаги маънавий-ахлоқий муҳитга, фарзандлар тарбиясига сезиларли даражада таъсир ўтказиб келган. Мустақилликка эришилгандан сўнг маҳалла демократик давлатнинг энг муҳим бўғинларидан бири сифатида расмий мақомага эга бўлди, ҳокимиятнинг бошқарувчи қуйи органга айланди.

Инсоннинг умри ўтадиган маҳалланинг ҳусусияти шундаки, унда яшовчи ҳар бир оила, шахс шу аҳли жамоа кўз ўнгига шаклланади. Маҳалла ёшларининг тарбияси маҳалла фаолияти йўналишлари билан узвий боғлиқ бўлган жараёндир. Аҳолига энг яқин бўлган ҳокимият бўғини бўлиши маҳалла ёшлар ўртасида катта тарбия ўчоғи, маънавият ва маърифат маркази бўлмоғи лозим.

Ҳозирги даврда ҳуқуқий маданиятни шакллантиришда оғзаки, кўрғазмали ва илгор техник воситалардан фойдаланиш ҳам самарали бўлмоқда. Бунда радио, телевидение ва кўчалардаги турли-туман рекламаларнинг ўзига хос ўрни бор. Бу борада оммавий ахборот воситаларининг имконияти жуда катта. Шунинг учун ҳам оммавий ахборот воситаларига ҳуқуқий билимларни ёшларга тушунарли ва ишонарли тарзда етказиб беришдек вазифа юкланган.

Ҳозирги пайтда қабул қилинган қонунлар ва қонун ҳужжатлари ижроси устидан жамоат назоратини, давлат ҳамда мансабдор шахсларнинг фаолияти устидан назоратни амалга оширадиган механизм сифатида оммавий ахборот воситаларининг мавқеини ошириш лозим. Оммавий ахборот воситалари жамиятимизнинг демократик қадриятлари ва тушунчаларини ҳимоя қилиб, одамларнинг сиёсий, ҳуқуқий ва иқтисодий онгини шакллантириш бўйича фаол иш олиб боришлари лозим.

Мухтасар қилиб айтганда, ёшларда ҳуқуқий маданиятини оширишда оиланинг, маҳалланинг, оммавий ахборот воситаларининг, давлат ва нодавлат жамоат ташкилотларининг ўрни беқийсдир шубҳасиз. Шу муносабат билан уларнинг тарбиявий соҳадати вазифаларига алоҳида эътибор қаратиш мақсадга мувофиқдир.

Орзуга айб йўқ дейдилар. Дарҳақиқат, инсон зоти борки, бировдан кам бўлмасам, дейди. Квартираси бўлса-да, ҳовлига ниқи кетади. Агар машинаси бўлса-чи, унда янги маркадан олсам, дея ҳаракат қилади.

Ўткир ака (исм-фамилиялар ўзгартirilган)нинг ҳам туппа-тузук "Матиз"и бўлса-да, кўнгли "Нексия"ни тусаб қолди. Шунинг учун якшанба куни машинасини бозорга хайдаб борди. Харидор ҳам тезда топилиб, машинани сотгач, бозор айланди. Аммо кўнглига ўтирадигани учрамади. Эскироғи ёқмади. Янгиси эса қимматлик қилди. Ноилож ортига қайтди. Йўлда таниши учраб, бироз суҳбатлашди.

— Буни қаранг-а, кўнимга яраб турган "Матиз"им бор эди. Ўрнига "Нексия" оламан деб, бозорга олиб чиққан эдим, дарров сотилди-кетди. "Нексия"ларнинг бўлса биронтасиям ёқмади. Энди нима қилсам экан?

— Шунгаём бошингизни қотириб ўтирибсизми? Салондан олиб қўяқолайсизми?

— У ердан машина олиш жудаям қийин дейишди-ку!

— Бе-е, нимаси қийин! Мени бир танишим бор. Бунақа ишларнинг "пири". Хоҳласангиз, учраштириб қўяман.

— Яхши бўларди...

Уч кундан кейин Жамшид билан учрашган Ўткир ака аввалига ҳайрон бўлди. "Тавба, ёшгина йигит экан-ку, қўлидан шунча иш келишини қара-я! Ҳа-а, ақл ёшда эмас, бошда деганлари шу бўлса керак-да!" Аммо янги танишининг овози унинг хаёлларини чулғатиб юборди.

— Акажон, аввало, ниятингиз хайри бўлсин. — Катталардек салмоқлиб гап бошлади Жамшид. — Камина "Евро Азия" фирмасининг директори бўлман. Худога шукр, ўзимга яраша танишларим етарли. Шу қатори Андижоннинг Асаксидига машина заводига ҳам тўғридан-тўғри чиқадиған танишларим ҳам бор.

— Э-э, умрингиздан барака толинг, ука. Сизни менга Худонинг ўзи етказди. Агар биттагина "Нексия" тўғралаб берсангиз, сиздан бир умр миннатдор бўлардим.

— Ёшгина йигит менга ақл ўргатапти деманг-у, аммо ўлимдан бошқа ҳамма нарсанинг иложи бор. Бундан кейин яхши биласиз. Майли, энди ишга ўтас: танишларим билан кечагина шу ҳафта гаплашган эдим. Машинанинг нархи бугунги кунда 9500 доллар экан. Шундан ҳозирча 3 минггичи берасиз. Кейин паспорт билан ҳайдовчилик гувоҳномасининг нусхасига қўшиб иккита сурагингиздан ҳам ола келасиз. Насиб қилса, икки ҳафталада машина келади. Ана ўшанда пулнинг қолганини берасиз-у машинани хайдаб кетаверасиз. Хўш, қалай, розимисиз?

Умрида кўрмаган етти ёш бегона йигит шундай яхшилик қилиб турса-ю, рози бўлмайди-ми? Ўткир ака Жамшидга миннатдорчилик билдириб, у айтган нарсаларни олиб келиш учун уйига жўнади. Кўп ўтмай қайтиб келиб, ҳужжатлар билан пулни топширди. Фақат ўзининг ҳайдовчилик гувоҳномаси айна дамда ёнида эмаслиги туфайли ўрнига жияниникини берди.

Орадан бир ҳафтача ўтгач, Жамшид кўнғироқ қилди. Унинг айтишича, автомашина олиш учун харидорлар кўпайиб кетиб, фирманинг пули етмай

Ота-бола фрибгарлар

қолибди. Шунинг учун пулнинг қолганини ҳам олиб келишни сўради. Ўткир ака шу заҳоти 6500 долларни олиб, Жамшиднинг ҳузурига йўл олди. Жамшид ундан пулларни санаб олдию тез кунда яна кўнғироқ қилишни ваъда бериб, қўйиб бўлди. Ўткир ака бўлса қачон машиналик бўлар эканман, дея ширин хаёллар оғушида қолаверди.

Пулни қўлнинг кири деб таърифлаганларича бор. Қанча кўп бўлса ҳам ишлатгандан кейин етмас экан. Жамшид Ўткир акадан олган долларларни қандай ишлар учун сарфлагани фақат ўзигаю Худога аён. Аммо нима бўлганда ҳам машина олиб бериш учун сарфлагани аниқ эди. Хуллас, уларнинг учрашувидан уч ой ўтмай туриб, пулларнинг чўғи камайиб қолди. Энди Жамшиднинг боши қотди. Бир томондан Ўткир ака машинани қачон олиб берасан, дея тикчилн қилса, иккинчи томондан катта-катта ишлатиб ўрганиб қолган эмасми, чўнғанининг бўшаётгани унга алам қила бошлади. Шундай кунларнинг бирида таваккал дедию, яқин таниши бўлмиш Маринани ўрганиб қолган эмасми, чўнғанининг бўшаётгани унга алам қила бошлади. Шундай кунларнинг бирида таваккал дедию, яқин таниши бўлмиш Маринани ўрганиб қолган эмасми, чўнғанининг бўшаётгани унга алам қила бошлади.

— Биласанми, шу кунларда бир-иккита муаммолар пайдо бўлиб, пулдан озроқ қийналиб қолдим. Шунинг учун сендан ёрдам сўрамоқчийдим. Бериб турсанми?

— Бу нима деганиб, Жамшид? Сенга йўқ деб бўладими? Йигиб қўйганим бор. Қанча керак ўзи?

— Қанча бера олсан?

— Айтмоқчи, пулларимнинг ҳаммаси долларда. Бўлади десанг, минг атрофида бериб туришим мумкин.

— Э-э, сўмдами, кўкидами, нима фарқи бор? Раҳмат сенга, тез кунда кайтараман...

Бир ҳафталадан кейин Жамшид яна Маринанинг уйида пайдо бўлди. Бу сафар қиз йигитга қандай қилиб яна 2200 доллар бериб юборганлигини ўзи ҳам билмай қолди. Бу орада Жамшиднинг милицияга чақириб қолишди. Маълум бўлишича, янги машинани кута-кута чарнаган Ўткир ака ариза билан мурожаат қилган экан. Бу хабардан Жамшид оёғи қуйган товукдек типирчилаб қолди.

Дарҳол ёнида қолган пулларни ҳисоблаб қўрди. Беш минг доллардан сал ошироқ қолибди. Шу кўнғироқ Ўткир акани топиб, борини берди. Қолганини икки-уч кунда қайтаришга ваъда қилди-да, ўзи яна Маринанинг олдига югурди.

Аммо бу сафар Маринани кўндириш осон бўлмади.

— Жамшид, ахир яқиндагина мендан 3700 доллар олдинг-ку! Уларни қайтаришни ўйламай, яна пул сўраб келдингми? Шунча пулни нима қилдинг? Ё банкка солиб, тузлаб қўйишга қарор қилдингми? Пулларингни бир тийинини ҳам ишлатганим йўқ. Ҳаммаси турибди. Олдингга бошқа масалада келган эдим. Агар ёдингга бўлса, бундан бир ойча олдин машина олсаммикан деб, менга маслаҳат солган эдингми? Хуллас, хоҳласанг, сенга машина олиб беришим мумкин. Нима дейсан?

— Ростданми? Аммо билиб қўй, менга эҳсиси керак эмас. Иложини қилиб заводдан янгисини олиб берсанг, жон дердим.

— Оббо сен-эй, албатта, янгисини олиб бераман. Фақат машинага етадиган пулинг борми, ўзи?

— Янги машина қанча туради?

— Шу кеча-кундузда билмадим. Бунни-ку, аниқларман-а, пулинг борми, ишқилиб?

— Ҳозир, шошма-чи!..

Марина шошганга ичкарига кириб, бир даста пул кўтариб чиқди-да санай бошлади.

— Мана, роппа-роса 4650 доллар бор экан. Аммо бу етмайди-да, шунақам?

— Ҳа, етмайди. Шошма, унда бундай қилимиз. Мендаги пулларингни қўйсак, 8350 доллар бўлар экан. Майли, қолганини ўзим қўшамам. Шу бахонада янги машиналик бўлиб қоласан. Қани, пулларингни бери...

Жамшид Маринанинг ёнидан қикиб, тўғри Ўткир аканинг олдига югурди. Қарзининг қолганини ҳам бериб, ундан қўтирди. Қўтилишга қўтулдию бундан буёғига нима қилишни билмай, боши қотди. Ахир уч-тўрт соат олдин қўлингга битта машинанинг пулини ушлаб турсанг-у сал ўтмай шундан ҳам

Дармонжон СОБИРОВА,
Ҳамза туман прокурорининг
катта ёрдамчиси
Гофуржон АЛИМОВ,
«Huquq»

қуруқ қолсанг, алам қилар экан. Шуларни ўйлаб турган эди, бундан бир ойча олдин маъмурий жавобгарликка тортилган пайтида танишган киши эсига тушди. Шоша-пиша унинг телефон рақамини топиб, кўнғироқ қилди-да, ўзини таништириб, учрашишни таклиф қилди.

Орадан бир соат ҳам ўтмай Нурилла билан учрашган Жамшид гапни узокдан бошлади. Ҳол-аҳвол сўрашгач, бозордаги нархлар ҳақида бироз гапириб, катта бир иш бошлаганлигини юқлари ҳозир божхонада ушланиб қолганлигини ҳам қистириб ўтди.

— Хуллас, Нурилла ака, шу ишга ёрдамингиз керак.

— Гап йўқ, ука. Қўлимдан келса, бажонидил. Нима ёрдам керак, эшитайлик-чи?

— Очигини айтсам, ўша молларни олиб чиқишим учун пул керак. Албатта, қарзга. Отам ҳозир Москвада, келаси ҳафталада келиши керак. Ўн кунда кайтараман.

— Қанча керак?

— 12 миллион сўм атрофида. Шунга ёрдам беринг ака, менда ҳам қолиб кетмайди.

— Жамшиджон, биласизми, йигиб қўйган озроқ пулим бор. Фақат сўмда эмас, долларда. Бўлаверадими? Ахир сўраганим бир бети, ўзида бўлиб, бермаганимгиз икки юзи қора деб бекорга айтишмаган-ку! Вақтида қайтарсангиз бўлди.

— Борингизга шукр, акажон. Молларимни чиқариб олай, унгача отам ҳам келиб қолади. Ўша заҳоти пулларингизни қайтариб бераман.

Нурилла унинг ваъдасига ишониб уйига олиб борди-да, 6 минг долларни санаб берди. Жамшид оғзи қўлоғида уйига йўл олди.

Айтилган муддат келгач, Нурилла Жамшидга кўнғироқ қилди. Бироқ Жамшид отаси Москвадан ҳали келмаганлигини, молларини ҳам сотиб улгурмаганлигини айтиб, яна озроқ муддат сўради. Нурилла ноилож рози бўлди. Орадан кунлар ўтди. Нурилла тикчилн қилавергач, Жамшид уни отаси билан учраштириб қўймоқчи эканлигини айтди. Бу таклифдан Нурилла хурсанд бўлди. Ахир шу вақтгача ёш йигитга ишониб, шунча пулни бериб қўйганига пушаймон бўлиб юрган эди-да! Ота ҳар қалай

ота, ўғлига бир оғиз айтиб қўяр, жуда бўлмаса ўзи тўғрилаб берадиган умид билан Жамшиднинг отаси ҳузурига ошқиди. Афсуски, у бу сафар ҳам янглишган эди. Агар у отанинг аслади ким эканлигини билганида... Майли, бу ҳафта кейинроқ. Хуллас, Нуриллани Жамшиднинг отаси Карим ака яхши қўтиб олди. Ҳамма гапдан хабардор эканлигини, тез кунларда қарзни қайтаришини айтиб, уни хотиржам қилмоқчи бўлди. Аммо Нурилла пулни қайтаришни талаб қилиб туриб олгач, бошқача йўл тутишга ўтди.

— Аҳолинингизни тушуниб турибман, биродар. Ўғлимда айб йўқ. У ҳам менга, қолаверса, молларига ишонган. Ишим ўхшамаслигини туш қўрибдими? Мана, Москвадан қуруқ қўл билан қайтиб келдим. Энди битта иш қилсак: Бўжа туманида битта трактор бор. Агар хоҳласангиз, қарзингиз эвазига ўша тракторни сизга олиб бераман. Аммо, билиб қўйинг, ютқазмай-сиз...

Нурилла нима ҳам қила оларди, агар йўқ дейдиган бўлса, бундан ҳам қуруқ қолишини сезиб, кўнишдан ўзга чора топа олмади. Эртаси кўни бориб тракторни қўришди. Сўнгра нотариал идорага кириб, унинг номига расмийлаштиришди. Навбат ЙХБсига келганда, идорага кириб чиққан Карим ака уни тўхтатди:

— Буни қаранг, аксига олиб, трактор августнинг охиригача бир фермер хўжалигининг қисобида бўлар экан. Амал қилиш муддати туғагач, ўзим сизга хабар қиламан. Келиб, расмийлаштириб кетамиз.

Нурилла бу сафар ҳам унга ишонишдан ўзга чора тополмади. Орадан бир неча кун ўтгач, Карим ака унга кўнғироқ қилиб, 15 минг доллар жуда зарур бўлиб қолганини айтиб, ёрдам сўради. Табиийки, Нурилла бунга рози бўлмай, қарзни тезроқ қайтаришини сўрай бошлади.

— Қанча тушунмаган одам-сиз ўзи. Трактор сизнинг номингизда бўлса, нимадан хавотир оласиз, тушунмадим. Агар қарзни қайтармасак, ўша тракторни сотиб юбораверасиз...

Карим ака уни шунчалар ишонтирдики, Нурилла бир танишдан сўраб қўришни ваъда қилди. Дарҳақиқат, икки кундан кейин Нурилла кўнғироқ қилиб, қарзга пул берадиган одамни топганини айтди. Кўп ўтмай Ҳамза туманидаги қафалардан бирида учрашишди. Келишувга кўра Нурилла билан келган аёл Карим акага 15 минг долларни санаб берди. Ўз навбатида Карим ака پاسпорти нусхасининг орқасига шунча микдордаги пулни қарзга олгани ҳақида тилхат ёзиб берди. Орадан маълум вақт ўтди, Нурилланинг таниши ундан пулларни сўраб келди. Нурилла ўша заҳоти Карим акани қидира бошлади. Аммо у ҳеч қаерда йўқ эди. Нурилла шундан кейин вилоят қишлоқ хўжалик уюшмасыга бориб, номига ўтказилган тракторни расмийлаштирмоқчи бўлди. Бироқ, ушбу трактор кредит эвазига гаровга қўйилганини ва таъқиқда эканлигини эшитиб, бошини чангаллаб қолди. Ўзига келгач, таниш аёлни воқеадан хабардор қилди ва у билан бирга тегишли органларга хабар беришга отланди.

Ушбу жиноят ишини қўриб чиққан жиноят ишлари бўйича Ҳамза туман суди ота-ўғил билан нуқулчиларнинг ҳар бирига қўлмишларига яраша жазо тайинлади.

Шу ўринда Жамшиднинг отаси Карим ака ҳақида икки марта судланишга улгурган. Ҳар иккала ҳолатда ҳам фирибгарлик жиноятини содир этганини учун жазога тортилган. Бунни қарангки, ота бўлиш фарзандига ўрناк бўлиб, уни ҳалол ишлашга, ризқини ҳалол йўл билан топишга ўргатиш ўрнига унинг жиноятига шерик бўлса!

Бехуда гумон

Йигирма ва йигирма икки яшар йигитларнинг бири хотини, иккинчиси эса сингилсини гўё фоҳишалик кўчасига бошлаган кимсалардан ўзларича ўч олмақчи бўлишди. Шубҳа-гумондан бўлак ҳеч бир асослари бўлмагани ҳолда икки нафар қизни бузуқликда, аёл ва қизларни фоҳишаликда ёллашда айб-лаб, ёвсиз равишда калтаклаб, умрларига зомин бўлишди.

Дастлабки терговда аён бўлганидек, фожианинг муқаддимаси оилавий можарога бориб тақалди. Манзураҳон (исм-фамилиялар ўзгаририлди) 1989 йили Кува туманидаги Акбаробод қишлоғида яшовчи Раҳмонжон Асилбоевга турмушта чиқиб, бир ўғил ва икки қиз кўрган эди. Аввалига биноийида яшаб юришди. 2000 йилнинг бошларида Тошкентга кўчиб боришди. Ўғил-қизлари ўша ердаги мактабда ўқиниш давом эттиришди. Тусатдан бошланган оилавий келиш-мовчиликлар ахйир тазаклаб, 2008 йили эри билан ажрашган Манзураҳон Кува тумани Окдўрғон қишлоғидаги ота-онасининг уйига қайтиб келди. Шу тариқа ўғли Абдубаннонинг ва катта қизи Маҳлисининг ўқишлари чала қолди. Улар мактабнинг тўққизинчи ва еттинчи синфини битирганларидан кейин ўқимай қўйишди. "Тирикчилик" дея она-лари билан ёз мавсумида Тошкент вилоятининг турли туманларида дўх келган ишни қилиб, пул топишни ўрганишди.

Абдубанноп кўпинча отаси билан Акбаробод қишлоғида яшаса, сингиллари онаси билан Окдўрғонда туришарди. Ўсимирлик мураккаб давр. Фелатворлар эиндигина шаклланаётган Абдубанноп ва сингилларига ота-оналарнинг алоҳида яшашлари ёмон таъсир кўрсатди. Йигитча ўсимирликдаёқ вино-ароқ ичишга ружу қўйди. Ҳали ўн еттига тўлган Маҳлиё эса қариндошларининг ёши каттароқ енгилтабиат қизлари таъсирига тушиб қолди. Бир йил аввал онасидан сўрамай, ўзбошимчилик билан уйдан чиқиб кетди. Уни излашга тушганларидан қариндошлари Намунаҳон опа билан Тошкентга ишлагани кетгани аён бўлди. Кўп ўтмай яна йўқолиб қолди, бир неча кундан кейин топилиди. Топилганидан кейин келаси кунни Маҳлиёнинг қўл телефони жингиллади. Қизи ўрта Манзураҳон опа "лаббай" деганида, аллақандай маст-аластар ўтган кунни ҳаммомда бирига чўмилиб, маза қилганларини эслатишди. Яна ҳаммомга тақлиф қилишди. Манзураҳон уларни уришиб бериб, қизини сўроққа тузди. Маҳлиё лом-мим демади. Онанинг фиғони фалакка чиқди. Аччиқ устиди бу гапни ўғлига айтди-ю...

Шу йилнинг 5 феврал кунни Маҳлиё ярим тунда туғилганлик тўғрисида гувоҳномасини олиб уйдан чиқиб кетди. Уни яна қидира бошлашди. ИИБга учрадилар. Ўзлари бири-бир таниш-билишлари, қариндошларидан сурштиришди. Оралдан беш кун ўтиб, Намунаҳон онанинг уйдан топиб келишди. Опанинг ўзи Тошкентда, бировларнинг уйларида ишлаб, яшарди. Қизлари ҳам Тошкентда бормоқчи бўлишган, Маҳлиё ҳам уларга қўшилиб кетиш тараддудига тушган эди.

Абдубанноп сингилсини фоҳишаликка бошлаган, ҳаммомда йигитларга қўшиб берганлардан ўч олишни дилига туғиб қўйди. 13 феврал кунни қўшни қишлоқда яшовчи қариндоши, ўзидан икки ёш катта Нозим те-

Абдуҳамид ИМОМОВ,
Фаргона вилоят прокуратураси
АМИБ терговчиси

лефон қилиб чиқарди. "Эртала молларимизни бозорга олиб борамиз. Сиз ҳам бирга чиқинг" деди. "Бизникига келинг, яна маслаҳатлашамиз".

Абдубанноп кечки пайт Нозимнинг уйига келди. Аввал битта ароқ шишасини бўшатишди. Сўнгра яна битта винони "уришди".

— Намунанинг қизлари Маҳлиёни ҳаммомда йигитларга қўшиб беришибди, — деди Абдубанноп. — Бу камлик қилиб, энди алдаб Тошкентга опкетмоқчи.

— Мени хотинимниям юринг Тошкентга, парникда ишлаб келамиз, деб аврашибди, — Нозимжоннинг маст-аласт хаёлида беҳас саҳналар гавдаланиб, сўкинди. — Юринг, ярамасларни танобини торттиб қўямиз.

Маст йигитлар Намунаҳон онанинг уйига йўл олишди. Кечки соат тўққизларда эшикни Муниса очди. Замира ҳам чўчиб уйғонди.

— Хотинимни Тошкентга нега опкетмоқчиси? — дея Нозим сўроқчи бошлади.

— Маҳлиёни ҳаммомда кимларга қўшиб бердинг? — Абдубанноп шундай дея Мунисани қўлчакашлаб тушириб қолди.

— Нималар депсиз? Қанақа ҳаммом? Сингилтигининг телефони билан олган йигитларнинг кўнгирикларига аянгиз жавоб берганларидан тухмат-бўхтон гапларни айтишибди. Ахир Манзураҳон холамга шунақа-шунақа деб тушунтирдим-ку!

Бирок икковлон ўғлудай маст, уларга гап ўқтириб бўлмасди. Абдубанноп қўлига тушган қалин, бир қўлочлик таёк билан Мунисани аямай савалашга тушди. Ташқарига қочишга уринган Заминнинг йўлини эса Нозим тўсди. Аввалига кетма-кет уриб, ерга йиқитди. Сўнгра Абдубаннопдан таёқни олиб, савалайверди...

Кўп ўтмай йигирма ва ўн етти яшар қизларда жон асари йўқ, қонга беланиб ётишарди.

— Улдим? — Абдубаннопнинг кайфи тарқайди. — Тамом, энди турмага тикишди!

— Ким билдиб ўтирибди, — Нозим ундан кўра кўпроқ ўзига даъла берди. — Қоронғуда келидик, ҳеч ким кўргани йўқ. Калтакни йўқ қилиб, қон юки кийимларимизни ёқиб юборасак, бизга айб тиркашолмайди.

Уч-тўрт соат аввал электр узатиш узилган, қишлоқ кўчалари, хонадонлар қоп-қоронғу эди. Таёқни сув тўлиб оқаётган ариққа улоқтиришди. Нозимнинг уйига келиб, қон юки кийимларини печкага ташлаб, ёқиб юборишди. Аммо қотишлар жиноят изларини яширишга ҳарчанд уринишмасди, бари бехуда кетди. Улар келаси кунлик тумонланувчи тариқасида ҳибсга олинди. Дастлабки сўроқда айбларига иқдор бўлиб, кўрсатма бера бошлашди.

Дилларида газаб ва нафрат уйғотган бехуда, асоссиз шубҳа-гумон исканжасида қотиллик жиноятини солиб этган судланувчилар қилимшиларига яраша жазоланишди.

Хонадондаги, оиладаги носоғлом муҳит таъсирида ичкиликка берилган йигитлар нафақат бировларнинг, балки ўзларининг ҳам умрларига зомин бўлишди. Энди уларнинг ёшлик орзу-интилишлари сарофа айланиб, умрларининг куч-гайратга тўлган дамлари қамқоқонада кечди.

Хар бир оила жамиятнинг муҳим бўғини саналади. Ички низолар ва ташқи таъсирлар оқибатида оиланинг бузилиши эса нафақат апрофитларга, балки жамиятга ҳам нуқсонлик ва ташвиш юқини ортирди.

Яккабоғ туманидаги Қўтонбой қишлоғида яшовчи Ҳасанбой Раҳмонов (исм-фамилиялар ўзгаририлган) оилали бўла туриб, бир қолбон аёл билан топишди-ю, тўғри йўлдан чалғиб, кўп ичилиган бўлиб қолди. Қўлида тўлғай устачилик ҳунари бўлса-да, рўзорида баракка кетди. Хотинини ҳақоратлаб уралдиган, болаларига ҳам кун бермайдиган одат чиқарди. Отасининг ёши бир жойга борганда чиқарган "хурмача қилик"лари, айниқса, кенжа ўғил Сардорга ёмон таъсир қилди. Отанинг сабаб-бесаби онасини ҳақоратлаб, қатқашларини унинг асабини қўзғатар, баъзан фарандилик бурчини унутиб қўйиб, эр-хотин тортишди қоланди отасига қараб ўлағайлайдиган, хезланадиган одат чиқарди. Ота-бола ўртасидаги бундай совуқ муносабат анча пайтагча давом этди...

2009 йил 16 сентябр кунни Ҳасанбой ака уйига спиртли ичимлик ичиб келиб, ўғлидан "Онанинг қани?"

Ота қарғиши

Баҳодир ШЕРАЛИЕВ,
Қашқадарё вилоят прокуратураси
бўлим бошлиғи
Норбўта ҲОЗИЕВ,
журналист

деб сўради. Сардор "Онам ўзингиздан сўраб, Шоира опамникига кетди-ку", деган жавобдан қоникмаган отаси уни "Онанинг..." деб сўқиди. Шундоғам тўлиб турган Сардорга ушбу ҳақорат баҳона бўлиб, ота-бола жанжаллашиб қолди. Ўғил ҳовлидаги кетмонни олиб, орқа томони билан отасини тўғри келган жойига ура бошлади. Натигада ота жон таслим қилди. Нобакор ўғил уйда ҳеч ким йўқлигидан фойдаланиб, жиноят изини яшириш учун отасининг жасадини ҳовлидаги ҳождатхонага ташлаб юборди. Отасини сўраганларга эса: "Кеч-қурун соат саккизларда икки киши билан чиқиб кетувди", деб жавоб берди.

Оралдан кўп ўтмай онаси Рўзи-хел ота ҳождатхонадан қўланса ҳид келатгани тўғрисида қўласи (қизининг қайнотаси)га айтди. Қўла ҳождатхонани келиб қўриб, у ерда одам мурдаси ётганининг гувоҳи бўлади ва бу ҳақда туман ички ишлар бўлимига хабар беради.

Сардор тергов жараёни ва суд мажлисида айбига тўлиқ иқдорлик ва пушаймонлик билдириб, енгиллик беришларини сўради. Унинг жиноий қилимиш гувоҳларнинг кўрсатмалари ва ашёвий далиллар билан ўз исботини топиб, суднинг ҳукми билан қилган жиноятига яраша жазо тайинланди. Суд ҳукми ўқилиб, падарқуш деган тавқи-лаънатни олган ўғил қилмишига яраша жазосини олибди-ку, яна мақолани давом эттириш шартимди, дейишнинг ҳам мумкин, азиз пазетхон. Сиз ҳам бирпас шошман!

Аслида оталикнинг ҳам, фарзандликнинг ҳам ўзига яраша масъулияти, мажбурияти, савобу гуноҳлари бор. Айниқса, муслмончиликда бу ғоят нозик масала ҳисобланади. Отага тик боқиб, ҳатто овоз кўтариб жавоб қайтариш ҳам ўта номақбул иш саналади. Ахир, "Ота рози — Худо рози, она рози — Пайгамбар рози", деган нақд бекорга айтилмаган-да! Шунинг баробарида отанинг зима-

сида ҳам улкан вазифа, бурчлар борки, (ўғил-қизларига тарбия бериш, ҳалол ўстириш, одоб-ахлоқда намуна бўлиш ва ҳоказо), уларга амал қилиш айни саодатга элтади. Аммо ота ҳам, бола ҳам бундай фазилатлардан мутлақо йироқ, кўрс-қўлоп бўлса-чи? Бундай ҳолда улар Раҳмоннинг эмас, шайтоннинг этагидан тутишлари турган гап.

Сардор ҳам Раҳмоннинг эмас, шайтоннинг этагидан тутиб, унинг гапига кириб падарқуш деган тавқи-лаънатга қолди. Ўз пуштикамаридан бўлган ўғли беаёв калтаклаб ҳўрлаганда Ҳасанбой ота ўғли Сардорни қарғаман деб ўйлайсизми? Сардор эса ота қарғиши — Худонинг қарғиши эканини унутди. Довуд алайҳиссалом бир пайтлар ўз ўғли Авессаломдан кўнгли қолиб, тили қарғишга югурган экан. Оралдан уч минг йил вақт ўтганига қарамай, пайгамбар қарғиши ҳамон ўз кучини йўқотмай келатир.

Авессаломнинг қабри қарсиллаб келиб теккан тошлар касбига лаънатларга қўмилётган қабри ётибди. Унинг ёнидан ўтган одам борки, ўша тошлардан бирини кўтариб, яна қайта қабрга отади. Бундай ҳолат уч минг йилдан буён тақрорланади. Сабаби — бу ерда оқдлар фарзанд ётибди. Одамлар фақат қабрга тош отиб қўя қолсалар қоски эди, йўқ, улар тилидан шу маънодаги лаънат ҳам айтилади:

— Узининг волиду волидасининг иродасига қарши борган фарзандлар ҳаминша балдуо бўлгусидир.

Ҳа, Сардор ҳам отасини шафқатсизларча калтаклаб ўлдириб, балдуо бўлиб қолди. Хулоса қилиб айтганда, у дунёси-ю бу дунёси кўлиди.

Алдовларга учманг

Шўҳрат ИСМАИЛОВ,
Шовот туман прокурори

Ўтган йил март ойи бошларида Шовот туманида яшовчи Умрбек Қурбонов иш қидириб юрган Гудбаҳор Собированинг уйига бориб, Россия Федерациясида иш борилиғини тақлиф қилди.

— Россияда ўзининг ерим бор. Астрахан вилоятидаги парникда иш тайёр. Яхши шароитлар яратилган. Еб-ичиш, турар-жой ҳақи менинг ҳисобимдан. Иш ҳақини вақтида бераман. Ойига 5-6 минг Россия рублини кўртдек санаб оласиз. Агар хоҳласангиз, ўзим йўлкира ҳақини тўлаб, олиб кетаман. Йўл харажатларини ишлагандан кейин узавсиз, — деб "Ҷигатойқалъа" қишлоғида содда одамларни аврай бошлади.

Гудбаҳор Собирова, унинг турмуш ўртоғи Ботир Маткаримов, қизи Навбаҳор ва бошқа қариндошлар фирибарининг вадасига учиб, чет элга кетишга рози бўлдилар.

Шовот тумани марказида 25 нафар одам йигилган, "Газель" автомашинасига жойлашиб, Умрбек билан Шахриёр бошчилигида Кўнгиротгача етиб олдилар. Кейин поездда, Бейновга етиб келишди. Яна "Газель" автомашинасида йўлга чиқдилар.

Астраханда ишчиларни гуруҳларга ажратишди. Умрбек 7 нафар "Ҷигатойқалъа"лик ишчиларнинг паспортларини йиғиб, Славик исмли йигитга топширди.

— Бу киши иш берувчи. У паспортларини гуноҳ рўйхатга қўяди, унинг иссиқхонасида ишлайсизлар.

Шу билан Умрбекнинг "қораси ўчди". Маткаримовлар оиласи ва бошқа қариндошлар тўрт ой давомида ҳўлжикада деҳқончилик билан шуғулланишгач, Славикага учрашди:

— Шунча вақтдан буён меҳнат қилияпмиз, иш ҳақимизни берсангиз.

— Сизларнинг иш ҳақингизни Умрбекка берганман, — деди Славик.

Юртдошларимиз Славик билан келиша олма-

гач, бир амаллаб ундан паспортларини олишди-да, бошқа жойга иш қидириб кетишди. Оғир меҳнатга жалб қилинганлар бир амаллаб пул жамағариб, кузда жонажон қишлоқларига етиб келдилар.

Умрбек Қурбоновнинг қилимиш фақат шулардангина иборат эмас. У фирибгарлик йўли билан ҳам одамларни чув туширган. Масалан, Қозғоғтонда ишлаб бўлини ололмаган Шавкат Маловонга иш ҳақини ундиришда ёрдам беришни ваъда қилди.

— Агар "Хитой" қишлоғида яшовчи Душамбойдан пулимини ундириб берсангиз, 100 АҚШ долларини бераман, — деди Ш.Маловон.

Умрбек ўша кунлик жабрланувчини автомашинага миндириб, СВОЖДЛКК Департаментининг Шовот туман бўлимига олиб келди-да, уни ташқарида қолдириб, ҳозир бошқикча учрашаман, ёрдам беради, деганча бинога кириб кетди. Бироздан кейин чиқиб келди:

— Бошқик билан гаплашдим. Яна 3-4 киши ариза ёзсанглар, қўриб чиқиб, қонуний ҳал қилишга ваъда берди.

— Мен билан ишлаган беш-олти нафар одам бор.

— Ана, ўшалар билан гаплашинг.

Умрбек шундай дея, унинг қўл телефонида Душамбой Назаровга қўнғироқ қилди ва олди-берди масаласини телефонга ёзиб олди. 100 АҚШ долларини қўлга киритгач, балар кетди.

Оралдан кўп ўтмай суд билан гаплашиб, ишининг амнистияга тушириб бераман, дея С.Нуржоновнинг 500 минг сўм пулини қўлга киритган У.Қурбонов, музлатгич ваъда қилиб, Б.Оламбоевнинг 200 минг сўминини "туя" қилиб юборди.

Тақроран алдаш ва ишончини суистеъмол қилиш йўли билан ўзгаларнинг мулкни қўлга киритишга ўрганган У.Қурбоновнинг жиноий фаолиятига чек қўйилди ва жазо муқаррарлиғи таъминланди.

Ўрматли юртдошлар!

«Асака» банки (ОАЖ) Сизларга қуйидаги янги муддатли омонат турларини таклиф этади

Миллий валютадаги омонатлар.

1. «Самарали-1»

Сақланиш муддати - 1 йил, омонат бўйича

йиллик 25% ҳисобланади.

Омонатчининг хоҳишига кўра фонизлар ҳар ойда ёки

омонат ёпилганда (1 йил)дан сўнг берилади.

Хорижий валютадаги омонатлар.

«Мақсади» АҚШ долларига.

Сақланиш муддати- 9 ой, омонат бўйича йиллик 10% ҳисобланади.

Ҳисобланган фонизлар омонат очилганда олдиндан ёки ёпилганда

(тўққиз ой)дан сўнг берилади.

Ушбу омонат турларини банкнинг барча филиалларида очиш мумкин.

Мурожаат учун: «Асака» банк (ОАЖ) филиаллари телефонлари: 120-39-81, 120-39-60, 120-39-63.

Филиаллар	Код	Телефон
Тошкент шаҳар филиали	371	120-83-13
Автотранспорт филиали	371	120-39-95
Шайхонтохур филиали	371	140-39-36
Юнусобод филиали	371	225-16-46
Сирғали филиали	371	258-67-49
Тошкент вилоят филиали	371	120-84-13
Андижон вилоят филиали	374	224-40-96
Асака филиали	374	233-13-69
Фарход филиали	374	229-97-53
Фарғона вилоят филиали	373	224-70-83
Марғилон филиали	373	237-12-37
Олтиариқ филиали	373	432-10-11
Қўқон филиали	373	552-61-04
Наманган вилоят филиали	369	226-94-75
Навоий вилоят филиали	436	223-54-32
Зарафшон филиали	436	573-18-78
Бухоро вилоят филиали	365	223-71-94
Бухоро шаҳар филиали	365	770-11-27
Самарқанд вилоят филиали	366	231-08-86
Афросиёб филиали	366	234-17-96
Қашқадарё вилоят филиали	375	221-12-93
Сурхондарё вилоят филиали	376	770-82-12
Қорақалпоғистон филиали	361	223-72-47
Хоразм вилоят филиали	362	226-97-78
Сирдарё вилоят филиали	367	225-44-03
Жиззах вилоят филиали	372	226-43-11

«Асака» банки (ОАЖ) сармоянгизни сақланиши ва кўпайишини кафолатлайди.

Барча омонатларингиз Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди томонидан кафолатланади.

Сизнинг омонатларингиз:

- солиқлар ва мажбурий тўловлардан озод
- маълумотлари сир сақланиши тўлиқ кафолатланади
- эғалик ва тасарруф ҳуқуқи ўз ихтиёрингизда
- миқдори чекланмаган

**УВЕДОМЛЕНИЕ О ПРОДЛЕНИИ СРОКА ТЕНДЕРА
ГОСУДАРСТВЕННАЯ КОМИССИЯ ПО ПРОВЕДЕНИЮ ТЕНДЕРНЫХ ТОРГОВ ПРИ ПРОДАЖЕ
ГОСУДАРСТВЕННОГО ИМУЩЕСТВА ИНОСТРАННЫМ ИНВЕСТОРАМ**

В соответствии с Постановлением Президента Республики Узбекистан 672 от 20 июля 2007 года уведомляет о продлении срока подачи тендерных предложений по ранее объявленным тендерам:

Срок приема тендерных предложений истекает в 12:00 часов дня по Ташкентскому времени 17 августа 2010 года.

Наименование предприятия	Адрес	Реализуемая доля (%)	Стартовая цена (долл. США)	Инвестиционные обязательства (долл. США)	Стоимость тендерной документации (долл. США)
УП «Ферганский завод фурановых соединений»	Ферганская область	100,0	37 000 000,0	2 600 000,0	2 000
СП ООО «IPAK YO'LI – TURIZM INVEST» (гостиница «Dedeman Silk Road Tashkent»)	г.Ташкент	39,0	11 300 000	5 000 000	2 000
СП ООО «Grand Mir» (гостиница «Grand Mir»)	г.Ташкент	35,0	7 808 500	2 800 000	2 000
ООО «ISSIQLIKQUVVATTA'MIR»	г.Ташкент	25,0	640 000	150 000	100
Детский оздоровительный лагерь «Рохат»	Бухарская область	100,0	36 000	50 000	100

УП «Ферганский химический завод фурановых соединений» расположен в г. Фергане, Ферганской области, введено в эксплуатацию в 1946 году. Предприятие производит: хлопковую целлюлозу, фуритол-107, фурфурол, спирты, технический этиловый спирт, фурфурол, буровой реагент ФХЛ-1 и хлопчатобумажную вату.

Гостиница «Dedeman Silk Road Tashkent» расположена в центре города Ташкента на пересечении улиц Алишера Навои и Амра Темура. Гостиница «Dedeman Silk Road Tashkent» присвоена категория «4 звезды». Гостиница имеет 206 комфортабельных номеров, ресторан, кафе, бар, ночной клуб, также имеются все удобства для проведения конференций и деловых встреч. На территории гостиницы функционирует оздоровительный клуб «Life Style».

Гостиница «Grand Mir» расположена в центре города Ташкента на пересечении улиц У.Насыра и Кунаева. Гостиница «Grand Mir» присвоена категория «5 звезд». Отель имеет 126 комфортабельных номеров, два ресторана, кафе, бар, оздоровительный клуб, многоцелевые залы для проведения конференций и деловых встреч, вместимостью до 250 человек.

ООО «ISSIQLIKQUVVATTA'MIR» расположено в Яскасарайском районе г.Ташкента. Предприятие введено в эксплуатацию в 1997 году. Основным видом деятельности предприятия является строительство-монтажные ра-

боты, капитальный ремонт и строительство внутриквартальных и магистральных теплосетей, общестроительные работы на объектах коммунального хозяйства.

Детский оздоровительный лагерь «Рохат» расположен в Алатском районе Бухарской области. Введен в эксплуатацию в 1974 году, находится на балансе Отдела сельского и водного хозяйства Алатского района. Рассчитан на приём и обслуживание 160-190 человек в год. Общая площадь 9 078 кв.м, в т.ч. под зданиями и сооружениями - 895 кв.м. На территории имеется 11 зданий и сооружений.

Инвесторы, желающие участвовать в тендере, должны подать соответствующим образом заполненную и подписанную Заявку на участие и Заявление о соблюдении конфиденциальности.

В этом случае пакет тендерной документации, включающий Информационный меморандум, Правила проведения тендера и Форму тендерного предложения, может быть получен после его оплаты и представления в Госкомимущество Республики Узбекистан заполненной и подписанной Заявки и Заявления о соблюдении конфиденциальности с приложением копии документа, подтверждающего оплату.

Оплату за пакет тендерной документации необхо-

димо перечислить на один из следующих счетов Госкомимущества Республики Узбекистан:

Валютный счёт № 20203840500600289001
Расчётный счёт № 20203000600600289001
в ОПЕРУ АИКБ «Ипак Йули» 100135, г.Ташкент, ул. Фархадская 12-А
ИНН: 201122696, МФО: 00444 S.W.I.F.T. код: INIPUZ22

Вскрытие пакетов с тендерными предложениями состоится 17 августа 2010 года в 16:00 часов по Ташкентскому времени в зале заседаний Госкомимущества Республики Узбекистан (5 этаж).

Участники тендера или их уполномоченные представители, подавшие тендерные предложения в установленном порядке, вправе принять участие при вскрытии пакетов с тендерными предложениями.

По всем вопросам, относящимся к проведению тендера, просьба обращаться:

В Главное управление Госкомимущества Республики Узбекистан, Республика Узбекистан, г.Ташкент, 100003, проспект Узбекистанский, 55. Здание Госкомимущества, 8-этаж.

К вниманию Маматову Одилжону Абдулғафаровичу. Телефон: +99871 259-21-90. факс: +99871 259-20-72, Веб сайт: www.gki.uz

ТЕНДЕР САВДОЛАРИ МУДДАТИНИНГ УЗАЙТИРИЛИШИ ТЎҒРИСИДА ХАБАРНОМА

ДАВЛАТ МУЛКИНИ ХОРИЖИЙ ИНВЕТОРЛАРГА СОТИШ БЎЙИЧА ТЕНДЕР САВДОЛАРИНИ ЎТКАЗУВЧИ ДАВЛАТ КОМИССИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 20 июлдаги 672-сонли қарорига асосан аввал эълон қилинган тендерлар бўйича таклифларини қабул қилиш муддатини узайтирилганлигини маълум қилади:

Тендер таклифларини қабул қилиш муддати 2010 йил 17 август куни Тошкент вақти билан соат 12:00да тугайди.

Корхонанинг номи	Манзили	Сотиладиган улуш (%)	Бошлангич нархи (АҚШ долл.)	Инвестиция мажбуриятлари (АҚШ долл.)	Тендер ҳужжатлари пакетининг нархи (АҚШ долл.)
«Фаргона фуран бирикмалари кимё заводи» ОАЖ	Фаргона вилояти	100,0	37 000 000,0	2 600 000,0	2 000
«IPAK YO'LI – TURIZM INVEST» КК МЧЖ («Dedeman Silk Road Tashkent» меҳмонхонаси)	Тошкент шаҳри	39,0	11 300 000	5 000 000	2 000
«Grand Mir» КК МЧЖ («Grand Mir» меҳмонхонаси)	Тошкент шаҳри	35,0	7 808 500	2 800 000	2 000
«ISSIQLIKQUVVATTA'MIR» МЧЖ	Тошкент шаҳри	25,0	640 000	150 000	100
«Рохат» болалар соғломлаштириш оромгоҳи	Бухоро вилояти	100,0	36 000	50 000	100

«Фаргона фуран бирикмалари кимё заводи» УК Фаргона вилоятининг Фаргона шаҳрида жойлашган. Корхона 1946 йилда ишга туширилган. Корхона пахта целлюлозаси, фуритол-107, фурфурол, спирти, этилланган техник спирти, фурфурол - 1 нав, ФХЛ-1 бурғулаш реагенти, той-пахта маҳсулотларини ишлаб чиқаради.

«Dedeman Silk Road Tashkent» меҳмонхонаси Тошкент шаҳри марказида, Алишер Навоий ва Амир Темура кўчаларининг кесилишмасида жойлашган. «Dedeman Silk Road Tashkent» 4 юдузли меҳмонхона ҳисобланади. Меҳмонхонада 206 та шинам хона, ресторан, кафе, бар, тунги клуб мавжуд, шунингдек, конференция ва учрашувлар ўтказиш учун барча қудайликлар яратилган. Меҳмонхонада «Life Style» соғломлаштириш клуби фаолият кўрсатади.

«Grand Mir» меҳмонхонаси пойтахтнинг марказида У.Носир ва Кунаев кўчаларининг кесилишмасида жойлашган. «Grand Mir» меҳмонхонаси 5 юдуз мақомига эга. Меҳмонхонада 126 та шинам хона, иккита ресторан, кафе, бар, соғломлаштириш клуби, кўп мақсадли 250 кишилик конференц заллар мавжуд.

«ISSIQLIKQUVVATTA'MIR» МЧЖ Тошкент шаҳри Яккасарой туманида жойлашган бўлиб, корхона 1997 йилда ишга туширилган. Корхонанинг асосий фаолият тури қурилиш-монтаж ишлари, капитал таъмирлаш,

магистрал ва кварталлар ичидаги иссиқлик ўтказиш тизимларини капитал таъмирлаш ва қуриш, коммунал хўжалиги объектларида умумий қурилиш ишларини олиб боришдан иборат.

«Рохат» болалар соғломлаштириш оромгоҳи Бухоро вилояти, Олот туманида жойлашган. 1974 йилда ишга туширилган бўлиб, Олот туман кишлоқ ва сув хўжалик бўлимининг балансида ҳисобланади. Оромгоҳ йилига 160-190 кишини қабул қилиш ва хизмат кўрсатишга мўлжалланган. Жами ер майдони - 9078 м², шу жумладан, асосий бинолар ва ишчиотлар жойлашган ер майдони - 895 м². Оромгоҳ ҳудудида 11 та бино ва ишчиотлар мавжуд.

Тендерла иштирок этиш истаги бўлган сармоядорлар тендерда иштирок этиш аризасини ҳамда махфийликни сақлаш тўғрисидаги Билдиришномани тегишли тарзда тўлдириб ва имзолаб топширишлари лозим.

Ушбу ҳолда Информацион меморандум, Тендерни ўтказиш қоидалари ва Тендер таклифининг шаклини ўз ичига олган Тендер ҳужжатлари, уларга тўлов амалга оширилганидан кейин ҳамда Давлат мулки қўмитасига тўдирилган ва имзоланган Ариза ҳамда махфийликни сақлаш тўғрисида Билдиришнома билан бирга-лиқда тўлов амалга оширилганлигини тасдиқловчи ҳужжат нусхаси тақдим этилганидан сўнг олиниши мумкин.

Тендер ҳужжатлари учун белгиланган тўловни Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитасининг қуйидаги ҳисоб рақамларидан брига ўтказиш лозим: Валюта рақами № 20203840500600289001
Ҳисоб рақами № 20203000600600289001
«Ипак Йули» АИКБ, Тошкент шаҳри, Фарҳод кўчаси, 12-А» уй
ИНН 201122696, Банк коди 00444, S.W.I.F.T. код: INIPUZ22

Тендер таклифларини очилиши 2010 йил 17 август куни Тошкент вақти билан соат 16:00да, Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитасининг мажлислар залида (5-қаватда) бўлиб ўтади.

Тендер таклифларини ўрнатилган тартибда тақдим этган тендер қатнашчилари ёки уларнинг ишончли вакиллари тендер таклифларини очиш маросимида қатнашиш ҳуқуқига эгадирлар.

Тендер ўтказилиши билан боғлиқ бўлган барча масалалар бўйича қуйидаги манзилларга мурожаат этишини сўраймиз:

Давлат мулки қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси, Тошкент ш., 100003, Ўзбекистон шўх қўчаси, 55- уй. Давлат мулки қўмитаси биноси, 8-қават. Маматов Одилжон Абдулғафарович эътиборига.

Телефон: +998 71 259-21-90. Факс: +998 71 259-20-72. Веб сайт: www.gki.uz

"Aktiv Broker" ДК биржа савдоларига таклиф этади!

2010 йил 16 августда "Республика кўчмас мулк биржаси" АЖнинг биржа савдоларига чиқарилаётган давлат корхоналари, объектлари (улуш, мол мулклари) рўйхати

№	Мулкнинг номи	Баланс сакловчининг номи ва манзили	Мулкнинг манзили	Давлат активининг қисқача тавсифи	Мулкнинг бошлангич нархи (сўм)
1	"Халқобод коммунал хизмат" МЧЖнинг 25% давлат улуши.	"Халқобод коммунал хизмат" МЧЖ Кегели тумани, Халқобод шаҳри, Халқобод гузари	Қорақалпоғистон Республикаси, Кегели тумани, Халқобод шаҳри, Халқобод гузари	2 та автомашина ГА3-53, автомашина ЗИЛ-431412, Трактор Т-28-2, Трактор Т-40.каби асосий воситалар мавжуд.	15 590 126
2	"Тўрақўргон-Бизинтуд" МЧЖнинг 49% давлат улуши.	"Тўрақўргон-Бизинтуд" МЧЖ Тўрақўргон тумани, Бурамаут ҚФЙ	Наманган вилояти, Тўрақўргон тумани, Бурамаут ҚФЙ	Жамият 1998 йилда ишга туширилган, 52 турдаги "PFAF-SINGER" тикув машиналар, 20 турдаги пардозлаш ва ёрдмчи ускуналар каби асосий воситалар мавжуд.	18 879 308

Қўшимча маълумотлар ва саволлар учун "Aktiv Broker" ДК мурожаат қилишингиз мумкин. Тел. 233-52-45, 233-27-19, 233-38-69, E-mail: aktiv_broker@mail.ru, www.gki.uz, Манзил: Тошкент шаҳри, Бухоро кўчаси, 10-уй ҳамда ДМК Наманган вилояти ҳудудий бошқармаси тел. 8 (369) 226-44-39, 226-13-17, Қорақалпоғистон Республикаси ДМК

